

बेराडसमाचार

Advertisement
Below 10 lines...2 Rs.
per line over 10...4 as.
Repetition per line 3 as.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXVIII

AKOLA MONDAY 3 SEPTEMBER 1894

NO. 35

वर्ष २८

आकोला सोमवार तारीख ३ माहे सप्टेंबर सन १८९४ इ०

अंक ३५

ह्या राजश्रीने केव्हां तरी पळ काढला असावा.

एका गृहस्थास त्याच्या घर्म वेढामुळे एका जुलमी सरकारने कारागृह दाखविला तो ज्यांत कोंडला होता त्याच्या मनवत दगडी भिती पाहून त्याच्या मनाची खात्री झाली की आतां आपले राहिलेले आयुष्य ह्या एकांत व भयान कारागृहांत घाबरेले पाहिजे. जरी त्याला आतां पुढची गत चांगली नाही असे मासत होते तरी त्याला दुःखात सुख इतकेच वाटत होते की मला जुलमांमुळे बळी व्हावे लागेल परंतु सदवर्त नाचे उलंघन करण्यामुळे कांहीं नाही. जर त्याच्या स्वाधीनची गोष्ट असती तर ह्या संकटांतून तो सहज पार पडला असता.

असे असून त्या विचाऱ्यास सतत सोळा वर्षे हात काढत रहावे लागले. ही वर्षे संपतात तो त्याच्या मनांत आले की ह्या भितीवर पुढे आलेल्या दगडाच्या आधाराचे वर चढावे व त्याने खिडकीच्या वरून काय दिसते ह्यावर वर डोकें केलें. आणि असे केल्यामुळे त्याला वाटले की पुढे कोखंडाचे गज आहेत ते काढून टाकतां येतील व त्या चौकटीची आगळही लाविली नव्हती. त्याच्या मनांत घाळें लागले की, काय मी पळ कां न कदाबा? त्याने खिडकी तर उघडली आणि सहा फूट उडी नमिनीवर मारली आणि त्या प्रदेशास शेवटचा राम राम ठोकला. जर त्याने त्याच्या ठाम झालेल्या विचारास एकीकडे ठेवून विचाराची दोरी जर सैक सोडली असती तर ह्या स्थळी इतके दिवस कुंपत रहावे लागले नसते.

ह्या स्वाधर्म्या प्राण अर्पण करणाऱ्या या विचाऱ्याची देवघटित गोष्ट साधक व बाधक आहे. त्याच्या मनाची धांव बंद केल्यामुळे साधक; त्याला ज्या कारणास्तव बंदीत टाकावयाचा होता तें नसल्यामुळे बाधक.

ही गोष्ट पत्र रूपांने जी सर्वास आवडते प्रमाणे खाली थोडक्यांत व साध्या शब्दांत सांगतो. एक लेखक बाई ह्याने की, आन साळा वर्षे शाळी, पित्त क्षेभाने व अशक्तपणांमुळे फारच गांजून गेले आहे. नेहमी घकून जाऊन अगदी हलक होऊन जाई. माझी अन्नावरची वासना उडाली, पुढे आणखिले ताटास हात लावीन तर शपथ. कित्येक दिवस माझ्याने एक घास देखील खावत नसे, कधी कधी मला मळमळ सुटे. पोटाचा भगारा होई आणि तोंडावाट मोठा घट्ट बेटका येई.

मला फारच त्रास द्यायक खोकला होऊन व बरगळ्यांत फारच वेदना होत व दम बरोबर छोटत नसे. मी फारच हलक झाले आणि दुकानांत आंत वाहेर करणा माझा तकाग अगदी निघून गेला. सन १८९१

च्या दिसेवरांत माझ्या एका गिऱ्हाईकाने मला सिनेलचा क्युरेटाव सारपा (माता शिनेलचा रोगहारक पार्का) बद्दल बरेच गुणानुबंद गार्ह्यामुळे मी तें औषध घेण्यास सुरू केलें. वे थोडे थेंव घेतल्या बरोबर मला बरेच समाधान वाटले आणि पुढे पंधरा दिवस औषध घेतले नाही तरी मला बरे वाटत होते. मला असा धीर आला ह्यापून मी अगदी बरी होई तो पर्यंत ह्या औषधाचा उपयोग केला. आमचे चिरंजीव आरथारास एक वर्ष सतत जेवण्यावर जड झाल्या सारखे व वेदना होत होत्या आणि पोटाची दामटी होऊन खळगा पडल्या सारखे होते. त्याला हें औषध घेण्याची मी गळ घातली आणि त्याचा शेवट ह्याणळ तर माझ्या सारखाच झाला. मला पक्के माहित आहे की ह्या प्रदेशांतल्या बऱ्याच मंडळीने दुसरे नाना उपाय करून थकले व जेव्हां ह्या शिरपाचा (पाकाचा) उपयोग केला तेव्हां तात्काळ गुण आला. ह्या औषधाचा (ह्याने माता सिनेलच्या सिरपाचा) मला रामबाण गुण आला तो इतर पिढींतास ह्यामुळे यावा असे आपणास वाटत असेल तर हें पत्र आपण वेळीचक लावावे.

मी तुमची (सही) (मिसिस) एम वॉर्ड १५४ इकस्टन रोड शडफर्ड. नॉटिंगहाम

ता० १ ली माहे एप्रिल सन १८९२ मीसिस वॉर्ड बाई साहेब ह्या त्रास द्यायक व भयंकर रोगा पासून बऱ्या झाल्या ह्यापून आम्ही तीस अभिनंदन करतो. आपल्या आयुष्यांत सोळा वर्षांचा बाटा सतत शारीरिक व मानसिक वेदनेत घालवावा ह्याने फारच खराब समजावयाचे. कुत्रेराचे सेवती होणे फारच थोड्याच्या लढाईत झिडिलेले असते. परंतु सुटढता ही सूर्यप्रकाशा सारखी सर्वजगभर निकडे तिकडे सारखी पसरते तद्वत ही पसरली पाहिजे. ही कमी राखावी हें ज्याला अवगत आहे तर तो त्याची काळजी घेईल व तो दूर झाल्यास आपल्या स्वाधीन करून घेईल.

ह्या बाईचा रोग पचनीय पिंडाचा ह्याने अग्निमांद्य व अर्जाणाचा होता. जो रोग फारच धोक्याचा व दुःख देणारा आहे कारण की ह्या रोगाचा पगडा इतका बसतो की शरिरांतलीं सर्व अंगे ह्याच्या बळी पडतात व रक्ताभिसरणांमुळे ह्या रोगाचे दोष सर्व शरिरांत पसरते. ह्या रोगाचे मुख्य कारण निरनिराळ्या नांवाने होणारे परिणाम व चिन्हें हीं होत. ती जे औषध सांगते त्याच्या गुणाची ज्यास चांगली माहिती झाली आहे त्यास नवल वाटण्यास नको. मोठ मोठे असाध्य रोग ह्या औषधास शरण येतात.

आमचे वीर जे आपल्या गुहेत कसा

तरी वेळ काढत होते त्यास बाहेर निघून जाण्याची गुरु किल्ली माहित नव्हती.

जर ह्या ओळी अवचोकन करणारे दुःखाचे गुळाम झाले असतील तर त्यास तसे राहण्यास कांहीं कारण दिसत नाही.

तिच्या सचोटीच्या आयेक्यांत झिडिलेल्या पत्रा वरून रोगाचे शमन कसे होईल ह्याचा रस्ता दाखवून देते. हें आमच्या पत्र व्यवहार करणाऱ्या गृहस्थाच्या लेखा वरून समजेल.

H. D.

घड्याळ.

किं. रुपये ६ हमी ३ वर्षांची दिसण्यांत सुंदर, लहान, निवामित वेळ दाखविणारे, रेडवे रेग्युलेटरचे, उघड्या तोंडाचे, व ई ज्युएलचे (ह्याने घड्याळी वर हिरे बसविलेले आहेत) चावी देण्यास योग्य, कोटे रासकाप प्रमाणे, आंकडे ठळक चिन्हांनी काचेचे मुद्राम युरोप मध्ये करविलेले. या वर आमचे नांव आहे. हें विश्वांतीक घड्याळ एकदां घेतल्यास १०११ वर्षे दुसरे घड्याळी जरूर लागणार नाही. जास्त काच, कमान व पेथी मिळेल उमेद घरा आणि खात्री करा. असे वाच बाज पर्यंत मुळीच स्वस्त विकणे नाही. व्हा. पी. अगर पैसे पाठवा.

पत्ता-

गोविंद महादेव पोळ वाच मेकर नाशिक

पत्रव्यवहार

ह्या सदरा खालील मदकूर पत्रकर्त्यांच्या मतास मिळूनच असतील असे समजून नये.

वाशिम, ता० २७-८-९४

हवामान— मागील आठवड्यांत पाऊस नाही. आन वारा सोसाव्याचा आहे. प.वसाची जरूरी आहे. पिके बरी आहेत. गावांत हवेचा उपद्रव चालू आहे. ऋतुमाना प्रमाणे किरकोळ आजार आहेत.

येथील माजी सिव्हील सरजन डा. जोन्स ह्यांचे बद्दले पत्रमाळीस झाल्या प्रमाणे ते मागील आठवड्यांत यवतमाळ येथे जाण्याकरितां निघून गेले. त्यांचे जागी वृद्धाण्याचे अ. सिव्हील सरजन पि. मांटगोमरी हे येथे येऊन रुजू झाले. डाक्टर जोन्स हे ह्या ठिकाणी ७८ वर्षे होते. ते लोकांच्या धर्मसंजुतोस मन देण्याचे नेहमी काळजी घेत असत. ते येथील म्युनिसिपालिटी व डिस्ट्रिक्ट बोर्ड ह्या संस्थांचे व्हाईस चेअरमन होते; ह्या संघाने ह्यांचा व लोकांचा नास्त

संबंध पडत असे. नवीन आलेले सिव्हील सरजन ह्यांची नेमणूक संघांत होती किंवा नाही, तें पहावे.

हल्लीचे डे. कमिशनर साहेब बहादुर ह्यांचे कारकिर्दीत येथील बाळाजीच्या तळपांतील गाळ काढण्याचे काम झाले. ही एक विशेष गोष्ट झाली ह्या संघाने थोडीशी माहिती आपले वाचकाकरितां द्यावी असा विचार आहे व ती पुढे पाठवीन.

येथील मराठी शाळाची परीक्षा झाली. यंदा शाळास प्रतिकूल गोष्टी नास्त आहेत. चालू साली देवी, गोअर व ताप आणि अलीकडे महागारी ह्या आजारापासून मुलांची संख्या पुष्कळ कमी असण्याचा संभव आहे.

येथील मुलींची शाळा कशी तरी जेमतेम चालली आहे. तिची सुधारणा करण्यास कांहींच मार्ग राहिले नाहीत काय ! कदाचित् स्कुल कमिटीचे भेवरात फरक केला असतां फायदा होईल आणि स्कुल मास्तर ह्या सही शाळा सुधारण्या बद्दल समज मिळाली तर ते नास्त काळजी घेतील. लोकांस स्त्री-शिक्षणाची गोष्टी व अवश्यकता वाटू लागली नाही; ह्यापून ज्या मुली शाळेत येतील त्यांस शिकविले ह्याने मास्तरांचे काम पुढे झाले, असे निदान ह्या शाळा संघाने तरी ह्यापुढां येत नाही. शाळा मास्तरांनी ज्यांच्या मुली शाळेत येण्या जाग्या असतील अशांची एक यादी तयार करून ती स्कुल कमिटीस दिली पाहिजे व स्कुल कमिटीने त्या लोकांस उपदेश करून ते लोक आपल्या मुली शाळेत पाठवतील असे केले पाहिजे. भेवर होऊन उरणा वर्षांत एक किंवा दोन वेळा शाळेत जाऊन कमिटीच्या शेरें बुकांत शेरें दिले ह्याने आपले कर्तव्य संपले असे होत नाही तर प्रत्येक महिन्यास शाळेत जाऊन, मागील वेळेपासून आज पर्यंत शाळेच्या उत्कर्षा करितां काय केले तें झिडून ठेविले ह्याने आपण आपले काम किती वजाविले ह्याचा आपले आपणास हिशोब दिसेल.

बहाड शाळाखात्यांनीं हापरकुळांतील इपचांस वयाची आठकाठी आणल्याने पुष्कळ मुलांचे नुकसान होत आहे. हे नियम एक वर्षपर्यंत कसे काय चालतात तें पाहून नंतर कायम किंवा रद्द व्हावयाचे आहेत. पण एक वर्षांत ज्या मुलांचे नुकसान होणार त्यांची व्यवस्था काय ? जेव्हां जेव्हां त्या बद्दल कोठे वाळणें चालते, तेव्हां तेव्हां सर्व लोक ह्या नियमास आपली नाखुशी प्रदर्शित करितात. आपले घरां नाखुशी दाखवून कांहीं उपयोग नाही, तर ज्यांस ह्या नियम अन्यायाचा वाटत असेल, त्यांनी आपापले गांवीं सभा करून जितक्या मिळवितां येतील ति-तक्या सभा मिळवून ह्या नियमापासून आमचे आतानात नुकसान होत आहे ह्यापून अधिकाऱ्याकडे अर्ज पाठवावे. हल्लीचा काळ च

ESTABLISHED IN 1880.
HEALTH REGAINED AND STRENGTH MAINTAINED.

जी. बी. नाईक कंपनीच्या

जग प्रसिद्ध गुणावह.

विजेच्या आंगठ्या, पुतळ्या, कडी, लेखण्या व गळपट्टे वगैरे

प्रत्येक वस्तुवर G. B. N. मार्क पाहून घेत जा. खोटा माळ घेऊन फसू नका.

११०००० वर वि-
कण्या, रोज पुष्कळ
संपत आहूत.

गुण आख्याचे हजारो
दाखळे मिळाले आहेत
व नित्य मिळतात.

रक्त हें मनुष्याचे जिवित आहे व विद्युलता रक्ताचें जीवन आहे

रक्त खराब असल्यामुळे होणारे सर्व रोग अशक्तपणा, संघिवायु, शिरागतवायु, पोटांत वायु धरणें फेंपें, हातपाय गळून जाणें, स्त्रियांचे बाळंतरोग वगैरे काळजाचे दर्द, सर्व प्रकारचे ज्वर, अर्धशीशे, मस्तकशूल, मलावरोध, छातींत जळणें व दुखणें गळा सुजणें, सर्व प्रकारच्या मुळव्याधी. पाठीतील अशक्तपणा मिट्टा न लागणें, मूत्राशयांतील रोग, खोकळा, दुमामजकणें, त्वचेचे विकार, मेह व इतर रोग, हे ह्या वस्तु वापरल्यानें बरे होतात, हें जगत्प्रसिद्ध आहे. गळपट्टा-लढान मुळांचे देवाप्रतिभयार्थी होणारे रोग शमन होऊन सुळे निर्वैद्यपणानें निघतात. लेखणी— ह्यातान कांपरें व स्मरणशक्ति, अशा ह्या उत्तम, गुणाकारी, सर्व रोग शमविणाऱ्या, अंगावर सुशोभित दिसणाऱ्या, औषधी लघुपट चुकविणाऱ्या वस्तूच्या संग्रहां बांधून राहूं नका.

सर्व इस्पितळांमध्ये विजेचा प्रयोग रोग्यांवर करितात, व ज्या मनुष्याच्या अंगांत शुद्ध रक्त नाही त्या मनुष्यावर विजेचा प्रयोग केलेला पुष्कळांनी पाहिला असेल. व त्या पासून रोगी बरे झाले आहेत. त्याबद्दल हजारों डॉक्टर साक्ष देतील.

विजेच्या वस्तूची किंमत.

पितळी आंगठीस किं. रु. १॥ पि. पुतळीस किं. रु. १। धातूचे कड्यास किं. रु. १॥ चांदीचे आंगठीस किं. रु. ३ चां. पुतळीस किं. रु. २ धातूचे लेखणीस किं. रु. १॥ सोन्याचे आंगठीस किं. रु. २० सो. पुतळीस किं. रु. २२ रेशमी गळपट्टा किं. रु. १॥ केवर पट्टा किं. रु. ६

एकदम बारा नग घेणारास एक नग जास्त मिळेल. रोख दाम आख्यास किंवा व्ही. पी. पार्सलने मागविल्यास पाठवून देऊं. आंगठी करितां बोटाचें माप पाठवीत असावे पत्ता असावा. अनेक रोगांवर गुण आख्याचे डॉक्टर, वैद्य, पत्रकर्ते, राजेरजवाडे वगैरे सद्गृहस्थांचे हजारों दाखल्यांचे व विशेष माहितीचे, व एजंट व्यापारी दाराचे पुस्तकाकरितां अर्धा आणा पाठवा, किंवा तें पुस्तक माळा बरोबर फुकट पाठवूं. १ पासून ६ पर्यंत ट. ह. ६ आणे बंगी करणावळ माफ.

G. B. Naik and Company
Byculla Bombay

जी. बी. नाईक आणि कंपनी.

मुंबई, भायखळा जुन्या दावणी समोर; व पुणे, रविवार पेठ नं० ६०

जाहिर खबर

बाहेर गांवच्या सर्व व्यापारी लोकांस कळविण्यांत येतें कीं; आमची पेढी मुंबईत कार दिवसांपासून चालू असून आम्ही पुष्कळ कापद्यांनं माळ खरेदी करून पाठवित असतो. ज्या व्यापारी लोकांस भुसारी, कापड, फरनोचरचें जातीचें सामान, लांकूड, लोखंड, किराणा, होडवर (चुका, स्क्रू वगैरे) स्टेशनरी व ग्यासलेट वगैरे कोणत्याही जातीचा माळ मागणें शक्यास आम्ही पुष्कळ कापद्यांनं आणि कमीशनी व स्वरित पाठवूं एक वेळ माळ मागविण्यावर खात्री होईल. आमच्या कापडानचा भावही फारच कमी झगजे शेंकडा एक टक्या प्रमाणें आहे. माळ मागविणें तीं व्हाय्यू पेवळने अगर आगाऊ रुपये पाठवून भागवावा. पण व्हाय्यू पेवळने माळ भागविणारांनी शेंकडा २५ रुपये प्रमाणें रकम आगाऊ पाठविली पाहिजे. ज्या लोकांस माळ भागविणें असेल त्यांनी खालील पत्यावर आपलें नांव, गांव, स्टेशन वगैरे स्पष्ट खुशखबर लिहून पत्रव्यवहार करावा. पुत्रें पेटपड पाठवावीं व उत्तराकरितां टिकीट पाठवावीं.

तईयब अली मुलावली भाई.

मच्छी बाजार, अबदुल रहिमान स्ट्रीट. मुंबई.

जाहिरत

सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं आठवडे बाजारचा कर वसूल करण्याचा, स्टारट हाऊसचा, कमेटीचे हद्दीतील चकरा घेऊन नेण्याचा, व स्टेशन धर्मशाळेचा कर वसूल करण्याचे हक्काचा लोकांवर सन १८९५/९६ सा लाचा तारीख १८ माहे मार्च सन १८९५

इसवी रोजी सकाळीं ७ वाजतां टौनहालांत होणार आहे ज्यास घण्याची इच्छा असेल त्यांनीं सर्वही तारखेस हजर होण्याचे करावे. कळवें तारीख १६ माहे फेब्रुवारी सन १८९५ इसवी.

Md. Husain
Secretary
A. M. C.

पुण्यांतील वक्तृत्वोत्तजक मंडळी

सन १८९५/९६ सालचा भाषणसमारंभ.

पुण्यांतील वक्तृत्वोत्तजक मंडळीचा चालू सालचा भाषणसमारंभ रविवार ता० ५ माहे मे सन १८९५ पासून सुरू होईल. विषय व बाक्षिसे खाली लिहिल्या प्रमाणें देविली आहेत.

विषय

१ ला— वक्त्याने आपणास पुण्यच्या वतीने बाहेरगांवी पाठविणें आहे असे कल्पून बाहेर गांवच्या लोकांस राष्ट्रीय समर्थे खरे स्वरूप, उद्देश आणि त्या समेषामून हिंदुस्थानातील सर्व ठिकाणच्या व जातीच्या लोकांस होणार फायदे समजाऊन देऊन व अशा प्रकारच्या संस्थामुळे लोकांस कोणत्या प्रकारचे शिक्षण मिळणार तें सांगून लोकांनी या संस्थेस कां, कशी व किती मदत करावी याचे विवेचन करावे.

२ रा आलेकडे हिंदुमुसलमानांमध्ये जे तंटे होतात त्यामुळे आपणा सर्वांचे कोणते व कसे नुकसान होत आहे तें दाखवून व आपण सर्व हिंदुमुसलमानांनी एकामेकांनं वागणें किती इष्ट व अवश्य आहे तें समजाऊन देऊन हे तंटे मिटावण्यास सुसल्लमात लोकांनी आपलें वर्तन कोणत्या प्रकारचें ठेविलें पाहिजे व काय काय तजविजी करूया पाहिजेत ह्या विषयावर मुसलमान लोकांच्या समेत अनुत्क्षुन हिंदुलोकांच्या वर्तने आपण बोलत आहो असे समजून वक्त्याने भाषण करावे.

३ रा विषय २ व ३ यावर आपण हिंदू लोकांनी आपलें वर्तन वसे ठेवावे व काय तजविजी कराव्या ह्या संवेधानें हिंदु लोकांच्या समेत अनुत्क्षुन मुसलमान लोकांच्या वर्तने आपण बोलत आहो असे समजून वक्त्याने उद्बुद भाषण करावे.

टाप-विषय २ व ३ यावर भाषण करताना वक्त्यांनी कोणत्याही जातीचे लोकांचे मनास लागेल असे भाषण वक्तृ नये.

४ या:— एकनाथी भागवत अध्याय २ श्लोक ३३ ओवी २६५.

दारा, सुत, गृह प्राण करावे मगधतसी अर्पण हे भागवतधर्म पूर्ण मुखधर्मे भजन या नांव ॥१॥

५ वा In English [इंग्रजीत] :—

On the place and duties of the Native States in the British Indian Empire and the necessity of maintaining their autonomy to the fullest extent with suggestions as to the means to be employed for the purpose and the reforms necessary to be made in the administration of these States.

या पांच विषयांवर भाषण करणारांनी कोणत्याही व्यक्तीस प्रत्यक्ष व परोक्ष रीतीने अनुत्क्षुन बोलू नये.

बाक्षिसे व गुण.

वरील पांच विषयांतून इच्छेस येईल तो [एकच] विषय घ्यावा. पाहिले विषयास बक्षीस ३५ रुपयांचे एक व दुसरे २० चे के० रा. ब. मानशास्त्रो आपटे यांचे दुसरे विषयास रु० ३५ चे. एक व दुसरे रु० २० चे; के० रा० व० विनायकावर जगावून की-

तीने यांचे. तिसऱ्या विषयास रु० २५ चे जानरेवळ जस्टिस रा. व माधवराव गोवंडे रानडे यांचे. चवथ्या विषयास रु० ३५ चे एक व दुसरे रु० २० चे श्री० के० येशवंतराव गोपाळराव भैराळ यांचे. पांचवा विषय " इंग्रजी " यास रु० ६० चे. बक्षीस मिळण्यास १०० मुणांतून निदान ५० गुण आले पाहिजेत.

उमेदवारांच्या समजुतीसाठी सूचना.

१ प्रत्येक भाषणस अर्धा तास विला जाईल, परंतु अवश्य वाटल्यास तो वेळ कमी अथवा ज्यास्त करण्याचा अधिकार परीकांस आहे भाषणांत विषयाची जुळणी, त्याचें प्रतिपादन, श्रोत्यांच्या मनांत उतरून देण्याची शैली या गुणांकडे विशेष लक्ष दिलें जाईल. परीक्षक ज्यांची भाषणें पसंत करतील त्या उमेदवारांनी त्यांनीं केलेल्या भाषणांचा लेखी गोषवारा ब्रिटिशांस आणून दिला पाहिजे. भाषण करणारांचे वय १८ वर्षांपेक्षां कमी नसावे.

२. भाषण करण्यास येऊं इच्छिणाऱ्यानें एक रुपया आपल्या अर्जासोबत पाठवावा. ज्याचा रुपया घेणार नाही, त्याचा अर्ज घेतला जाणार नाही. सेक्रेटरी ज्या दिवशी व ज्या वेळेस उमेदवारांनं घेतलेल्या विषयावर भाषण करण्यास सांगतील त्या दिवशी व त्या वेळेस उमेदवारांनीं हजर असून भाषण करण्यास उभें राहिलें पाहिजे. असे उमेदवार जरी पास झाले नाहीत, किंवा त्यांनीं भाषणें मंडळींनीं समग्र ऐकून न घेतल्यामुळे त्यांस आपलें भाषण थांबवून जरी परत जावे लागले, तरी त्यांचा रुपया परत दिशा जाईल. वर लिहिल्या प्रमाणें सेक्रेटरी सांगतील त्या वेळीं उमेदवार हजर नसतील किंवा हजर असून भाषण करण्यास घेणार नाहीत, तर त्यांचा रुपया परत दिशा जाणार नाही. गैर हजर उमेदवारांचा मागाहून भाषण करण्याचा हक्क राहणार नाही. एकच विषयावर ज्यास सतत तीन वेळ बक्षीस मिळालें असेल त्यांनीं त्या विषयावर बोलण्यास येऊं नये.

अज ता० १५ एप्रिल सन १८९५ चे आंत खालीं सही करणारांचे नांवें " पेंठ बुधवार, कोतवाल चावडी गजिक, नेटिव जनरल चापत्री " ह्या पत्त्यावर पाठवावे. त्यांत प्रत्येक उमेदवारानें आपलें नांव, बापाचें नांव, आडनांव, धंदा, पत्ता व गांवाचें नांव, आणि त्यानें घेतलेला विषय अशीं स्पष्ट लिहवीं. नाटपड पत्र घेतलें जाणार नाही. उमेदवारांनीं भाषणसमारंभाचे अगोदर एक दिवस ब्रिटिशांस येऊन भेटावे, व जे न भेटतील ते भाषण करण्यास येत नाहीत असे समजून व्यवस्था करण्यांत येईल.

ता० २० जानेवारी १८९५

कृष्णराव बापूजी मांडे,
रामचंद्र भास्कर पाळंदे,
पुण्यांतील वक्तृत्व मंडळीचे ब्रिटिशीस.

कवाइतीचें पुस्तक

फारच उपयुक्त, हुकमाचे शब्द मराठीत व इंग्रजीत [उच्चारसह] जेथल्या तेथें सु- रेल चित्रें. उत्तम अभिप्रेय वऱ्हाड शाळा शाखाने पसंत केलेले किंमत. ०१० गोविंद भास्कर ओक वाशिम, वऱ्हाड.

लडन, ता० ११—इंग्लंड सरकारने जपानो सरकारास असे कळविले आहे की, या लढाईत आमच्या लोकांच्या जीवांचे किंवा मिळवतोचं जर काहीं नुकसान होईल तर त्याचा जाव तुम्हास द्यावा लागेल.

शांघई, ता० ११—जपानचे १२ हजार सैन्य फुसन येथे उतरले असून ८ हजार गेनसन येथे आले आहे. ही फौज चीनचे २० हजार लोक कोरीपांत आले आहेत त्यांच्याशी सामना करण्या करितां आलेली आहे.

चेफू येथून जी तार आली आहे त्यावरून समजते की, जपानचे आरमार वीहैवी नावाच्या बंदरावर काळ रोजी उतरले असून त्यांनी एका दरवाजावर हल्ला केला असता तो हल्ला माघारा फिरला. पुनः आरमाराने दुसऱ्या दरवाजावर हल्ला केला तरी त्यांस माघारेंव हाटावे लागले.

लंडन, ता० १९—आरमार व वीहैवी या बंदरावर हल्ला करण्या करितां जपानची २६ अहाजे गेली होती अशी बातमी लागते. लढाईत होन्ही शहरास किंचितही धक्का लागला नाही. जपानच्या जहाजांवर किरपां तुन तोफा सोडल्या पण त्यांच्या योगाने जपानच्या जहाजासही विशेष इजा झाली नाही.

मुजफराबाद येथील खलिना खलिनादा रासुद्धां २३ हजारांचा हरवला आहे!

लाहौरास एक साधू आला असून तो ह्या णतीं मी मेलें मनुष्य जीवत करून ३ तास बोलवितो! पुनः ते मरावयाचेंच. काहीं हेतू राहून ज्या मरणाच्यांस बोलण्यास सवड सांपडली नसेल त्यांची सोय चांगली होईल.

खैरपूरच्या मीर साहेबांनी सिंध प्रांतातील मुसलमानांच्या मुलांस विद्या शिक्षणाचें उचेंचन येण्याकरितां ६० हजार रुपयांची रक्कम काढून ठेविली आहे.

लखनौस महामारीचा सणटा सुरू होऊन शेकडो लोक मेलें व तेथील फौज अजाबात काढून नेली. पु. वै.

आखिलियांत एक नवीन मोठी सोन्याची खाण सांपडली आहे.

तुर्कस्थानांत कान्स्टान्टिनोपल येथे जो नुक्ताच धरणी कंपनी झाला, त्यामुळे एक हजारारावर माणसे, जमिनीत गहून गेलेली सांपडली.

मोरोको येथे काबीली जातीच्या मूर लोकांनी बंडाळी चालविली आहे.

स्काटलंडास स्वतंत्रता देण्याचा कायदा पार्लिमेंटांत पास झाला.

युरोपांत कालरा मोच्या सपाळ्याने सुरू झाला आहे. हिंदुस्थानांत थोडथोडा आहे. या वरून युरोपांत इकडे आला असे ह्मणण्यास हरकत नाही.

वायव्य प्रांतांच्या सेक्रेटरीपटमधील एका शिपायाने बरेच दिवसापासून सरकारी फायलीची बुके जाळून त्यावर स्वयंपाक करण्याचे काम चालविल्याबद्दल हल्ली तपासांत वा हेर आले आहे. आणखी काय काय असेल कोणास ठाऊक!

अमेरिकेंत चिनी लोकांस स्थायिक राहू देण्याचा कायदा मंजूर झाला. स. वि.

कलू खिंडीत डोंगर दासलून एक खेडें त्या खाली गर्द झाले. गांवांतील फक्त सात माणसे जीवत निघाली.

निजाम सरकाराने आपला राज्यकारभार चालविण्याकरितां एक वेगळें कौंसल नेमले आहे. पण त्या कौंसलाचा कोणताही ठराव न जुमानतां त्याच्या विरुद्ध अंमल करण्याचा आपल्या दिवाणास अधिकार दिला आहे. हा अधिकार चाळवितांना दिवाणाने फार विचार करावा आणि खुद निजामास कळवून त्यांची मंजुरी घेऊन चालवावा असे मात्र फर्माविले आहे. हे निजामाचें करणे कित्येकांस पसंत नाही, पण त्यांत नांव ठेवण्यासारखे काहीं दिसत नाही. सगळ्या कौंसलदारांच्या मतांविरुद्ध एकव्या स्टेट सेक्रेटरीस जर कापडावरील जकांत घेण्याचें बंद करता येतें, इतकेंच नव्हे तर पार्लिमेंटचा ठरावही जर एकव्या स्टेट सेक्रेटरीस फेकून देण्यास येतो तर निजामाच्या दिवाणास तसा अधिकार कां असू नये? ठा० अ०

चीन	जपान
४१७९६९९ क्षेत्रफळ	१४७५५५
४०४१८०९०० वस्ती	३९६०७२३४
थळ नाणे	येन नाणे
७९६००००० उत्पन्न	९२८१४८०९
१६००००० फौज	३०००००
१०० आरमार	४४
वादशाही	सत्ता वादशाही
थळ नाणे	येन नाणे

आयात मालाची किंमत

११०८८४३५५	६६०४१५८४
-----------	----------

निर्गत मालाची किंमत

९६९४७८३२	६९३०६८९४
----------	----------

ह्या दिवसेलया सामान्य माहिती वरून चीनचा विस्तार, लोक वस्ती, उत्पन्न आयात व निर्गत माल कित्या आहे व जपानचा कित्या आहे. हे सहज समजेल. दोन्ही राष्ट्रांच्या फौजा व आरमारें अलीकडच्या पद्धती प्रमाणे उत्तम प्रतीची आहेत. शेवट जय अपजय कोणास मिळतो व कोणाचें कित्या नुकसान होतें व त्याचा परिणाम एकंदर देशावर कासा काय घडतो हे काहीं अवधानें समजेल. शु० सु०

बऱ्हाणपूर येथे काळ्याचा आजार तडाख्याने सुरू आहे. गांवांत जप व अनुष्ठाने वगैरे दैविक आराधना सुरू आहे. याच बाईच्या तडाख्यामुळे बऱ्हाणपूर येथील 'आर्यवैभवा' छापखान्याचे मालक रा. रा. रघुनाथराव भिडे गेल्या आठवड्यांत मरण पावले.

एक युरोपियन पोहणारीण वाई इंग्लिश चपानळमध्ये आपले कौशल्य दाखविण्यासाठी अमेरिकेहून निघाली आहे. एकंदर गोऱ्या वायांची कमाळ आहे ह्यावावयाची!

गजानन एम. नवलकर नांवाचा एक हिंदु स्काटलंडमध्ये सॅनोदरी एन्जीनियरच्या परीक्षेत पास झाला ह्मणून समजते. चांगले.

उंदीर व घुशी याजवर उपाय—भास्कराचा चुरा, कळीचा चुना व साखर ही तिन्ही समभाग घ्यावी आणि त्यांचे चूर्ण करून विळापाशी ठेवावे, ह्यांना साखरेची फार आवड असल्यामुळे ते भिक्षण प्रेमाने खातात, परंतु पोटांत गेल्यावर चुन्याच्या कळीचा संयोग पातळ द्रव्यांशी होऊन शिजू लागतो. पाण्याचे भांडें जर नवळ ठेविले असले तर पाणी पिऊन तात्काळ मरण पावतात. फार सोपी व थोड्या खर्चाची युक्ती आहे.

शहाणा घोडा—क्रिस्टलप्यालेस (स्कॉट्लंडासाद) मध्ये हल्ली एक घोडा आणि-

केला आहे. त्यास फ्रेंच व जर्मन भाषा समजतात. त्या भाषेत विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे तो खुणांनी देतो. समोर उभे राहिल्या रांगत कित्या मंडळी आहे, हे खुराने लिहून दाखवितो. घड्याळांत कित्या वाजले हेही त्यास बरोबर समजते.

कन्याविक्रमाची बंदी—खानदेशातील धरणगांव येथील भाळ्ये लोकांनी एकत्र जमून असा ठराव गेले महिन्यांत केला आहे की, आपल्या पैकी कोणीही कन्याविक्रम करूं नये व मुंबईत मुलगी देऊ नये. या ठरावाविरुद्ध वागणारास आजन्म अपेक्ष ठेविले जाईल. हा ठराव स्टोपावर सद्या साक्षीनेशी झाला असून त्या प्रमाणे शपथाही घेण्यांत आल्या. ब्राह्मण लोकांचे लक्ष इकडे लागेल काय? न्या० सूधा०

रानथी लोकांत बोलतांना लजणारे लोक मुलींच नाहीत.

लंडन शहरांतील गटारांची लांबी ३००० मैल आहे, तारापत्राच्या तारांची लांबी ३४००० मैल, ग्यासाच्या नळ्यांची लांबी ३,२०० मैल, व पाण्याच्या मांख्या नळांची लांबी ४,५०० मैल आहे.

स्वीडन व नॉर्वे देशांत जोग्यांचे किंवा जोगिणांचे मठ मुलींच नाहीत. अशा मठाचा कायद्याने प्रतिबंध केला आहे.

आस्ट्रेलियांतील कुत्रे व इजिप्त देशांतील घनगरी कुत्रे मुलींच भोकत नाहीत.

मनुष्याच्या आयुष्याचे दरसालांत सरासरी सुमार दहा दिवस आजर्णपणांत जातात.

एक जर्मन भूशास्त्रवेत्त्याने असे मत आहे की, मृत समुद्र (एशिया मीनर) ५००० वर्षांनी एक मिठाचा खडक वनेल. क०

नोटीस

नोटीस वेशमी केशव गणेश कृष्णपक्षी रद्दाणार खामगांव तालुके मजकूर यांस नोटीशीचे उत्तर देणार खाली सही करणार इज कडून नोटीस देण्यांत येते की तुम्ही नोटीस दिलेली पावली त्यांत आपण लिहिले की आम्ही तुमचे गुमास्ते असून तुमचे आपसांतील तंत्र्यांचे काम चालविण्याबद्दल माशा ठराव रुपये २४० देण्याबद्दल ठराव केला असून त्या प्रमाणे मी तुमचे काम केले व तुमचेकडून मजला ठरावा पैकी ६० रुपये मिळाले व त्याजबद्दल पावतीही दिली व शिवाय ठरावा पैकी रुपये १२० देणे राहिले आहेत ते द्यावे अशा विषयीची नोटीस आली वरून तुम्हास ह्या नोटीशीद्वारे कळविते की मी आपणास ठरावा बद्दल कांहीं एक दिले नाही व आपण मजला पावतीही दिली नाही व मी तुम्हास वर लिहिले प्रमाणे रुपये देण्याबद्दलचा ठरावही केला नाही विनाकारण आपण वळेच खोटे लिहून नोटीस दिली वरून मी तुम्हास रुपये देईन असे समजून नये. तुम्ही मजवर जी नोटीस दिली त्याचे कारण हेच की तुमची व माझी अंतःखल नसून तुम्ही आपले बरोबर तीन चार इसम घेऊन माझे गांवां आले व मजला सांगू लागले की मी पूर्वी सरकारी नोकर असून मजला सर्व का माची माहिती आहे व मी शिराळे येथे तुमचे नेठाचे घरां नोकरी केली हल्ली माझी नोकरी सुटली आहे व मजला तेथील सर्व हकीकत माहित आहे; जर तुम्ही मजला नोकर ठेवाल तर मी तुम्हास सर्व कामकाजाची माहिती सांगेन व तुमचा पुष्कळ फायदा होईल असे काम

करीन. मी बापको मनुष्य अपल्यामुळे व तुमचे बरोबरील मनुष्यांनी तुमची खात्री सांगितल्या वरून व तुम्ही फार हुशारीच्या गोष्टी सांगितल्या वरून मी तुम्हास धटले की नेट्यां काम पडेच तेंव्हा तुम्हास बोलावून घेऊं हल्ली आगचा आपसांत वाद वगैरे कांहीं नाही. पूर्वी आम्हा आपसांत समजू. आपसांत न समजल्यास पुढे तुमचे मार्फत काम करूं. तर तुम्ही मजला पुन्हा थापा देऊन सांगितले की आपसांत समजूत होत नाही हे पक्के आहे तुम्ही काम चालविल्यास तुमचा फायदा होईल नाहीतर पैशाची अफरा तकर होईल यांत नुकसान आहे अशा प्रकारे सांगितल्यावरून तुमचे विश्वासावर जाऊन तुम्ही झटले की तुमचे काम करीन तर मजला रुपये ९० द्यावे. न काम झाल्यास नितके दिवस काम करीन तितके दिवसाचा पगार दर महः रुपये ८ प्रमाणे चुकून द्यावे या प्रमाणे तुम्ही सांगितले तरी मी पक्का ठराव मुळीच केला नाही नंतर तुम्ही झटले की काम मजला पूर्वी द्या मग ठराव कमी जास्त करू. यामुळे मी तुमचे कडे काम दिले. व प्रथमच तुम्ही झटले की, या किर्पादीचे कामास रुपये २०० पाहिजेत ते द्यावे पुढे काम दाखल होऊन निकाल झाल्यावर हिशोब होईल त्यावरून मी परभारे लोकांकडून तुम्हास रुपये किर्पादी करितां रुपये २०० देवविले त्या नंतर आठ चार दिवसांनी तुम्ही कांहीं नोटीसा वगैरे छापले देऊन मजला सांगितले की मी किर्पादी दाखल करून अवल नोटीसी दिल्या आहेत कारण की आपले पैशाची अफरातकर होणार नाही असे सांगून पुन्हा वकिलास देण्याचे रुपये ६० ठरले आहेत ते द्यावे. वकील पत्र दिले पाहिजे काम सुरू आहे तर मी वकिलास देण्याकरितां रुपये ६० दिले पुढे कांहींच काम मजला दिसले नाही वरून मी चौकशी केली असतां आपण किर्पाद वगैरे न करितां फक्त नोटीसी दिल्या व वर लिहिले प्रमाणे रुपये २६० आपण घेऊन गेला असे समजले या प्रमाणे ठकवाजी केली व याच प्रमाणे माझी जाऊ नामे गुजाराई इजला ही थापा देऊन कांहीं पैसा खाल्याचे समजले वरून आम्ही तुमचे वर फौजदारी करावी तर चार लोकांनी समजाविल्यावरून प्रथम आम्ही तुम्हास रुपये देण्याबद्दल मागणे केले तर तुम्ही सांगितले की माझा पगार वजा जाता वाकी रकम दोन तीन दिवसांनी पटून देतो तरी तुम्ही रुपये न देतां वर लिहिले प्रमाणे नोटीसीने कळविता. असे केल्याने रुपये आपणास सुटतील असे समजून नये करितां ही नोटीस पावल्या तारखे पासून ८ दिवसांचे आंत आमचे रुपये आम्हास देऊन पावती घ्यावी जर या प्रमाणे न कराल तर तुमचे वर ठकवाजी बद्दल फौजदारीत प्रथम व्यवस्था करून नंतर पैशाबद्दल रिती प्रमाणे दाखल करूं हे पक्के समजावे. कळवें तारीख १४ माहे अगष्ट सन १८९४ इसवी.

(सही) विधावाई गदें गावाजी रावणकार वस्ती सेलोडी निशाणी खुद बांगडी.

हे पत्र आकोले येथे कै० वा० खंटेराव वाळानी फडके यांचे " वऱ्हाडसमाचार " छापखान्यांत नारायण खंटेराव फडके यांनी छापून प्रसिद्ध केले.

at least get what they would have got if they were entertained in other lines. Their promotions and preferments must at least be what they would have been if they were in any other sister line in some other province. But the service of the Berar Educational Department is owing to its narrow limits conspicuously stagnant. Rao-sahib Patvardhan is a veteran officer quite familiar with the weak and strong points of his department or at least of a sister department. Promotions in other departments are strikingly rapid and equally dazzling. They are often by twenties, fifties and so forth. Here they are hardly by tens even. Blind must an officer be not alive to these detriments to his service! We therefore assure those of our readers, interested in the department, that the rumour abroad has no sound foundation.

We take down some two paragraphs from the recent Judicial Commissioner's Report on Civil Justice. They will serve as a text to point out that the present money transactions between money-lenders and the borrowing Kunbis is a bad sign of the ruinous tendencies of the present times. If no helping hand is stretched forth to support the sinking ryots the disaster will ere long assume such dimensions as will make it a matter impracticable and beyond the possibility of improvement. Let the danger be seen all through. The remarks we allude to run as follow:—

"In 1569 cases moveable property was attached, and in 1,046 instances sale took place. Similarly in 1,515 cases immovable property was attached, and in 1,062 instances was sale carried out. These figures are high and show that scarcity did affect the province.

Every inch of land is valuable in the plains of Berar, and every case is hotly contested in which it is the subject of dispute. To deal with this would require more space than can be allotted to it in an annual report. The rivalry between the money lender and the agricultural producer is the marked characteristic of our litigation, and in this struggle there can be no doubt that the poor man must gradually be the loser. I have no means of gauging how this competition between capital and labour is affecting the population, but I fear that the high rate of interest and the variations in the seasons must tell rapidly, and the land will inevitably fall to the money lender and the agriculturist become merely a worker for wages, and the servant of the Marwari."

What is then the remedy and will Government condescend to think over the matter for a while? The relief should be three-fold. Agricultural Banks is the first and present need of the province to keep down the high rates of interest. Dry remissions and partial reductions in revenue demands should lighten the burden of the agriculturist; and the last but not the least salvation of agrigrian discontent should be in the direction of an act like the Deccan Agricultural Relief Act. Let us hope for the best and let the local Government rise to occasion.

We have already annued in our Marathi-columns the business with which Mr. Elliot the officiating Civil and Sessions Judge was commissioned a month before. The work was to hold an inquiry as to whether the establishments in the different departments of Revenue and judicial administration are full of men enough to cope with the rising and heavy work of the present day. The same question has been dealt with in the last report on Civil Justice and from a sepa-

rate para that stands there one would learn that the question of improving old establishments has received the imprimatur of the Judicial Commissioner's approval. He writes to the following effect:—

"I think this is a proper place to allude also to another point, that is the inadequacy of the ministerial staff of all the courts. It has been pointed out more than once that there is not an adequate number of karkuns and readers, and it is admitted that a revision of establishment is required. The sanctioned establishment has been going on with but slight variation since the present districts were formed. In the meanwhile work has almost doubled, and it is impossible to cope with it without an addition to the staff. I found in Ellichpur that it was so inadequate that decrees could not be written up as fast as they were passed, and the result was that copies could not be supplied to applicants, because the originals were not ready to copy. If a slight addition of, say, two karkuns could be sanctioned for each district, pending further consideration of the revision scheme, it would be a most useful concession, and would help Deputy Commissioners very much without causing very great expense. I would ask that this moderate proposal be taken into consideration as likely to improve matters."

Here is a nice picture of the pleasantness of a home-life over politics of which the writer in "To-day" magazine speaks in a humorous style:—

"Politics are a very small factor in the great scheme of life. We are ruled by nature's laws: the petty, tinkering measures that we make or unmake for ourselves are child's play, not man's work. Men lived and died, and laughed and wept, long before the plague of politicians was—for some wise, hidden purpose—let loose upon the earth; and the old world will roll on and the stars will shine when Parliaments and parties are remembered only as the restless dream of a long past night. "Fret not thyself because of evil-doers." We each have a little kingdom of our own, and it is there that our thoughts and hopes should lie. There, as king or queen, we have to rule a turbulent but loving little band of subjects; and work enough they give our hands to do. There are riots to be suppressed and law and order maintained. Education has to be encouraged and fetes and sports to be arranged, or the unruly populace will be getting into mischief. Committees of ways and means must be attended and boards of health established. The exchequer needs much supervision, imports and exports must be carefully adjusted on a sound financial basis, and rates and taxes gathered from the ruddy baby lips and the dimpled baby arms. Let us live more within this fairy isle of ours. Life is so still and peaceful in its untrampled groves. The troubled waters of the world break harmlessly against its silver sands, and the swell from the great ships passing by heaves for a moment on its shores, then sinks and dies away. Its skies to us are always fair, for they are the faces that we love. Its sunshine is the smiles that we have awakened. Of such fair kingdoms there are many on the deep sea of life, and we call them by the pleasant name of Home."

वऱ्हाड.

हवामान— पाऊसा वऱ्हाड हाकाठी सुखे साऱी. पण पाऊस लवकरच पडल असे वाटते. आणि वाशिमकडे कांहीं पाऊसही पडला. रागराई थोडावऱ्हाड प्रान्तभर सुखे आहे.

वऱ्हाड प्रांतांत ज्या म्युनिसिपालिटीया आहेत त्यांच्या हद्दींत देवाऱ्यांचे काम सुयंत्र, सुलभ व प्रसृत व्हावे ह्याच नवीन नियम करण्यांत आले आहेत. या नियमांची पूर्ण अमलावारी शाऱी ह्याने म्युनिसिपाल हद्दींतले देवी कऱ्हाड कारखाना निनवांभाट चाऱ्हाड व सार्वजनिक आरोग्य एका रोगापासून वचावेळ असा अंदाज आहे. म्युनिसिपाल हद्दींतले लोक अधिक शिकलेले, कायदा जाणणारे, व विशेष समज असतात, अशी कल्पना आहे तेव्हा हे नवे नियम घेणे हेतू कडक आहेत तथापि त्यांचा दुसऱ्यांय होऊन लोक जाचांत पडणार आहेत असे वाटते.

रा० रा० मनसुखराय एकस्ट्रा असि० कानसरव्हेटर वर्णा यांस गेऱ्या सोमवार पासून देान माहिने आठ दिवसांची हुक्काची रजा मिळाली. आणि त्यांच्या रजेत वर्णाचे फोरस्ट रेंजर रा० रा० व्ही० कृष्णस्वामी यांस नेमण्यांत आले.

सब ओव्हरसिअर रा० रा० रघवीर सिंग यांनी वरिष्ठाचा हुकूम तोडल्यावरून व कांमांत हयाग्य केल्यावरून त्यांस बढतर्फे करण्यांत आले आहे.

गेऱ्या गुऱ्वारी कर्नळ मेकंझी यांस उमरावती म्युनिसिपाल ह्यालांत मोठी पानसुपारी झाली. रा० रा० पांडुरंग गोर्विंद यांनी उदुत, व गणेश श्रीकृष्ण खार्पडे यांनी इंजर्जीत साहेबांचे गुणवर्णन व अभिनंदन केल्या नंतर कर्नळ मेकंझी यांनी सर्वांचे आभार मानले आणि ते आभारदर्शक भाषण मराठींत रा० रा० रंगनाथ नरसिंह यांनी लोकांस कळविले. एकंदरीने पानसुपारीचा समारंभ उत्तम झाला.

मे. खानवहादूर शमसुद्दीन अखीखान हेपुढी कानिशात वाशिम हे थोडे दिवसांच्या रजेवर देवनादेश जात आहेत.

परवां शनिवारी कर्नळ मेकंझी यांच्या अघ्यस्तवेलाऱी लेडी डफरीन फंडाची सभा भरणार होती. उमरावतीस छिपांसाठी देवाखाना बांधला जात आहे त्या साठी वर्णा गोळा करण्याचा हेतू आहे. विलापती याऱ्यानेच हे इस्तिफतळ चाऱ्हाड तर आह्लास त्याची मोठीशी उपयुक्तता वाटत नाही.

गेऱ्या १९ वे तारखेस रा० रा० गोर्विंद नारायण काणे उमरावतीकर वकील यांनी अकोलेकर मंडळीस आपल्या सरस व्याख्यानाने दुऱ्हाड व गौतम बुद्ध यांचे चरित्र यांची उत्कृष्ट गोडी लाऊन दिली.

नादारी मोकदमा नंबर ३५ सन १८९४.

नमुना नंबर (जी)

विद्यमान नादारी कोऱ्याचे जज्ज जि० आकोले.

सर्वत्र लोकांस नोटीस देण्यांत येते कीं रघुनाथ वऱ्हाड राजाराम पंथ पाळ्या मारवाडी वस्ती मामोद तालुके द्यापुर हा नादारी आहे असा आज तारीख ११ माहे ८ सन १८९४ इसवी रोजी ठराव झाला आहे. आणि तारीख २२ माहे सप्टेंबर सन १८९४ हा दिवस नादाराचे सावकारांनी नेमण्या करिता आणि सावकारांनी आपले तर्फे आसाईनी नेमून देण्या करिता व नादारांनी आपले सुटके विषयी दिलेल्या अर्जाचा निकाल करण्या करिता नेमला आहे.

नादाराच्या सुटके संबंधी ज्या सावकाराची तक्रार सांगण्याची इच्छा असेल त्या सर्वांनी त्या वऱ्हाड आठ आण्याच्या स्टॉप कागदावर अर्ज लिहून त्या अर्जांने नोटीस द्यावी त्या नोटीशीत ज्या आवारावरून तक्रार सांगणे असेल ते व त्याजवऱ्हाड ज्या साक्षीसमक्षे करण्याची इच्छा असेल त्या साक्षीदारांची नावे नमुद कार्याची. ही नोटीस जमण्याकरिता नेमलेल्या तारखेच्या निदान तीन दिवस तरी पूर्ण दाखल केली पाहिजे.

कोऱ्यात सावकारांनी पाहण्या करिता नादारांनी दाखल केलेल्या यादी उघड्या ठेविल्या आहेत.

ज्यास नादारावर द्यावे नोदविषे असेल त्यांनी आठ आण्याचे स्टॉपावर अर्ज करून त्यांत दाव्याची हकीकत लिहून द्यावे व ते द्यावे खरे असल्यावरून प्रतिज्ञा केल्या लिहून त्याजवर अर्जादारांनी आपली सही केली पाहिजे.

जे सावकार दुसऱे राहणार असतील त्यांनी आठ आण्याचे स्टॉपावर दाव्याची हकीकत लिहून एखाद्या जुडिशिअल आफिसरपुढे तिच्या खरेपणा विषयी शपथ लिहावी आणि ती यादी टपालकडून कोऱ्यास पाठवावी ह्याने ते द्यावे रजिस्ट्रांत दाखल होतील आज ता रीख २२/१८९४.

B. B. Sule

नादारी कोऱ्याचे जज्ज जि० आकोला

जाहिरात.

सर्वत्र लोकांस 'या जाहिरातीने' राधी मर्द किसनसिंग इंगळे इऱ्हाड राहणार बाजार सांगवी तालुके अकोले इजकडून सर्वत्रास जाहिर करण्यांत येते कीं किसन वऱ्हाड कंगाली इंगळे राहणार अमकापूर तालुके अकोले हा माझा नवरा असून आज सुमारे सात वर्षे झाली कोऱ्याच्या पत्ता लागत नाही. पत्ता लावण्याचे जितके इलाज होते तितके द्या वेळपर्यंत केऱे. ह्यापुढे नाइलाज होऊन जाहिर करिते कीं, सदर किसन वऱ्हाड कंगाली याचा कोणी तपास लाऊन देईल तर त्यास आऱी रुपये (९) ह्याम देऊं. ह्यापुढे दिली जाहिरात सही. तारीख २५ माहे अगष्ट सन १८९४ इ०

(सहा)

सहीची निशाणी बांगडी राधी मर्द किसनसिंग इंगळे हिच्या हातची असे

वर्तमानसार.

मूळ हेतु आहे, या दूरवरच्या लाभावर न-
जर देऊन सरकार कांहीं व्यवस्था लोकांच्या
दवाखान्यांतून करील तर वावगे होणार नाही.

सरकारी दवाखान्यास युरोपियन लोकां-
कडून ०६ रुपये व नेटीवाकडून ३० रुपये
वर्गणी मिळाली आणि लोकांच्या दवाखान्यां-
न्वयस फक्त नेटीवाकडूनच रुपये ५६९१
१० अणे ८ पै. वर्गणी मिळाली आणि
यांत युरोपियन लोकांची पै देविल्ली नाही
हे ध्यानांत ठेवण्या सारखे आहे. युरोपियन
हणजे हवेंतळीं पांखरे आहेत. या देशांत ते
दाणापाण्याच्या संबंधाने झुजत असतात.
त्यांचे गृह, गांव व देश सात्ता समुद्रा पळि-
कडे आहे. त्यांचा या देशातील संस्थांशी खरा
कळकळीचा व अंतःकरणापासून संबंध विर-
ळा आढळतो. संपत्तीच्या खाणांतील घन
लुटण्या पळिकडे त्यांचा या देशाशी संबंध
नसतो. त्यांचा सर्व ओढा विलायतेस असतो
आणि तिकडे त्यांच्या विचाचा प्रवाह वहात
असतो. आमच्या देशांत त्यांचे वास्तव्य घ-
र्म शालेतर्या वऱ्हाडा प्रमाणे आहे आणि
हणूनच त्यांना इकडील लोकसंस्थास पदर-
च्या पैशानें मदत करावी असे वाटत नाही.
ही स्थिती फार वाईट आहे आणि रा-
ज्यकर्ते हा देश आपलासा मानून वागतील तर
रयांत उभय पक्षांचे कल्याण आहे. लोकांचे
दवाखाने वर्गणीनें चाळवावे असा सरकारचा संक
रूप असेल तर आमच्या मतें सिव्हिल हास्पिटल
बंद करून सर्व लोकांवर उत्पन्नाच्या मा-
नानें दवाखान्याचा कर वसवावा हणजे कांहीं
समता व न्यायपट्टी दाखविण्या सारखे होईल.

दरसाळ प्रांतातील दवाखान्यावरिल
हास्पिटल असिस्टंटच्या कामाचा उल्लेख होऊन
ज्याच्या त्याच्या कामगिरी प्रमाणे बरा
वाईट बोरा वार्षिक रिपोर्टत लिहीत असत.
ही माहिती सन १८९३ च्या रिपोर्टत ना-
हीं ही गोष्ट सुमार होय. वार्षिक कामाच्या
सिहावलोकनानें हास्पिटल असिस्टंटस नव्या
कामा विषयी हुरूप येत असे व कामाची
पारख होत गेल्या मुळे त्या लोकांस मोठा
उल्हास वाटे. आमच्या मतें पूर्वीची पद्धत
पुन्हां सुरू होईल तर फार बरे!

सिव्हिल हास्पिटलत २०७१ रोगी
औषध घेण्यासाठी येऊन राहिले होते आणि
४८७४६ रोगी दवाखान्यांतून फक्त औषधे
घेऊन गेले. शस्त्रक्रियेचे प्रयोग १७९ झाले
रमांत डाक्टर रेली यांचा नंबर पाहिला आहे
त्यांच्या खाणीं अपथ्येकरा मारीसन यांचा
आहे. सिव्हिल सर्जनांचा पगार खर्जा क-
रून एकंदर खर्च रु० २३१९० आ. ० पै
४ लागला.

धर्मार्थ दवाखान्यांत राहण्यास गेलेल्या
रोग्यांची संख्या २९२७ असून दवाखान्यां-
तून औषधे घेणारे रोगी ९७०, ०२१ होते.
गुदस्तापेक्षां साडे तेवीस हजार रोग्यांची वा
ट आहे. रिपोर्टाच्या वर्षी बडनेच्यास तेथी
ल उदार पार्शी गृहस्थ मि० नहानगर हा-
रमसजी यांनी एक नवा दवाखाना स्थापिला.
सिरपुरास एक दवाखाना निवाळा. असे नवे
देान मिळून एकंदर ३८ दवाखाने झाले. रा.
रा. नरहर बाळाजी साहुकार कोलासपूर, पवत
माळ; व शिवरतन रामप्रसाद साहुकार, अको
ट या उभयतांनी प्रत्येकी ५०० व २५०
रुपये वर्गण्या दिव्या बद्दल आधी त्यांच्या
औदार्याची तारीफ करितो.

सरवराईचा जुलूम किती काटरी दरवा-
ज्यांनी व कुळपी गोळ्यांनी होत असतो या-
चा कांहीं यांग नाही सरवराई हणजे सर-
कारी आफिसरापासून तों पडवल्यापर्यंत
सर्वांची बरदास्त ते गांवोगांव फिरत अस-
तांना गांवकऱ्यांनी आपल्या पदरच्या खर्चीनें
करण्याची शिस्त होय. नवल इतकेंच की
परमेश्वर रूपेण ज्यांच्या जवळ चार पैसे आ-
वेत, हातीं सत्ता आहे व ज्यांना सरकार
मुबलक पगार देते अशा लोकांनी खेडेपा-
ज्यातील गोरगरिजांच्या पासून फुकट नि-
नसा उपटव्या व विगारिनें काबाडकष्ट
करून घ्यावे हे मोठे लाळनास्पद आहे. कि-
वा आश्चर्य तें कोणतें? घन एक अट्टप लो-
दचुंबक आहे आणि त्याचा विलक्षण प्रकार
असा आहे की तें घनालाच ओढते. धनिक
अधिक घनवान होतात आणि गरीब अधिक
गरीब होतात. आजकाल ज्यांच्या हा-
तीं अनुकूलता असून जो सरवराईच्या मौजा
मारणार नाही तो अभागी व पापी! सरव-
राईनें त्रस्त लोक पुष्कळ आहेत पण त्यांचा
कोणी वाळी नाही. इकडील राजपवस्थेच्या ज-
डेल हाफीमुळे त्या गोष्टी देखील उजेडांत आ-
णण्याची साधने आह्यापाशी नाहीत ही मोठी
दिलगिरीची गोष्ट होय.

दृष्टान्तांनी आपली स्थिती व्यक्त करण्या-
चा एक मार्ग आहे. पण आपल्या सारखाच
समदुःखी भेटला हणजे एकमेकांनी अश्रु दा-
ळावे एवढाच त्यांत अर्थ असतो. अशा
वेळीं एखादा हकीम पोटदुखी जाणणारा का-
लवेश प्राप्त झाला तर मात्र त्या अश्रुपाताचा
कांहीं फायदा होतो. आह्यापाशी तसा हकीम
नाहीं तथापि कोणता तरी काल फलदायक
होईल या मार्कडेय वचनावर विश्वास ठेवावा
हे बरे!

कलकत्यास एक नामी फार्स सरवरा-
ईचा उदाळा तो असा:- मि. बिटसन बेल
नांवाचे लुळ्याचे निरुद्धा माजिस्ट्रेट आहेत.
ते फिरत असतां एका जमीनदाराला दुध त-
यार ठेवण्यासाठी सूचना आली. जमीनदारा-
च्या मोहरीला ने (बाबू केशवळाल मित्र याने)
कोवडीचीं आंडी, दुभत्या दोन गार्डे
वगैरे हजर ठेविल्या पण माजिस्ट्रेटाची
स्वारी दोन तास पूर्वीच दाखल झाली.
चार शेर दुध काढून ठेविले नव्हते
हणून साहेब संतापले, त्यांनी आदळ
आपट केली, त्यांचे धैर्य गळाले आणि त्यांनी
मोहरीला बेशुद्ध होई पर्यंत मार दिली.
पुढे त्या मोहरीला ने डेप्युटी माजिस्ट्रेट बाबू
सत्येश चंद्र बोंस यांजकडे किर्पाद केली.
किर्पाद खोटी हणून ठरविळी आणि खोटा
खटला आणल्याबद्दल त्याजवरच उलट फौज
दारी चालविळी. परंतु परमेश्वर कधी कधी
विचित्र प्रेरणा करितो. मूळ अपराधी निरुद्धा
माजिस्ट्रेट बेल यांनी सेशन नज्जास लिहिले
की 'मी त्या मोहरीला हातांवरल्या लहान-
शा लहान मारले ते खरे आहे. किर्पाद खरी
आहे. मी दुधाची किंमत पुष्कळपट दिली
असतो आणि पुढील दहावे मैलावर वाटेंत
मी एका बाईचा एक ग्लासभर दुधाबद्दल एक
रुपया दिली. दुध तयार नव्हते त्याबद्दल मा
झ्या प्रमाणे कोणीही मनुष्य संतापेल! इत्या
दि. लहानशी लढी होती तर बेशुद्ध व आ-
जारी कसा झाला हे कळत नाही. बरील
उदाहरणे वऱ्हाडांत शेकडो घडतात पण
कोणी पुढे येत नाही. बरील प्रकरण हापको-

टीकडे गेले. बाबू सत्येशचंद्र बोंस सारखे नेटी
व अंमळदारही इकडे पुष्कळ आहेत. आपली
पोळी पिकावी व साहेबांचा मर्जा संपादावा हणून
आपल्या त्रीदाला व प्रामाणिकपणाला तिला
जळी सोडणारे लाल पुष्कळ दाखविता येतो-
ल. अशा लोकांना एकच उपदेश आहे तो
हा की:-

'काळ हेई पाठमेरा। हातचा हिरा होई-
गारा' या प्रमाणे पापाचा घडा भोर पर्यंत त्यां
ची सुखतांनी चालणार आहे! बरील उदाहर
णावरून कोणी लाल शहाणपण शिकेल तर
आमच्या लिहण्याचे सार्थक्य होईल. हा ख-
टला हायकोर्टापर्यंत पोचण्याला प्रसिद्ध बाबू मन-
मोहन घोस यांचे त्याच ठिकाणी अकरिपत आ-
गमन हे होय. यांनी अशा अन्या
याला हायकोर्ट दाखविले व दाद मागितली
आहे या पासून आमच्या प्रांतस्थ वकिलांनी
एक किता घेण्या सारखा आहे.

प्रांतिक राष्ट्रीय सभा

सर्वजनिक कार्यांत या प्रांतातील लोकां-
नी पुष्कळ पुढारीपण घतले आहे ही मोठी
संतोषाची गोष्ट होय. मुख्यत्वे करून उमरा
वती व नाकोला येथील प्रमुख वकिलांनी व
सार्वजनिक सभेच्या इतर सुखवस्तु गृहस्थांनी
एक अत्यंत विकट पण अत्यंत उपयोगी का
र्ये आरंभिले आहे. 'वऱ्हाड सार्वजनिक सभा'
आपल्या अधिकारद्वारे सर्व प्रांताची एक प्रचं
ड व जाहीर लोकसभा भरविणार आहे. ही
सभा येत्या नोवेंबरच्या दुसऱ्या व तिसऱ्या
तारखेस दोन दिवस भरणार आहे. आणि
याच सभेला प्रांतिक राष्ट्रीय सभा अशी सं-
ज्ञा दिली आहे. मुख्य राष्ट्रीय सभेने जसा
सरकारचा मंत्रिपणा पतकरला आहे. तसा
या सभेचा हेतु प्रांतिक सरकारापाशी आप-
ल्या गरजा विदित करण्याचा आहे. आपली
सर्व दुःखे सरकारास निवेदन करावी व त्यां-
च्या परिहारार्थ दाद मागावी हे जसे लोकां
चे काम आहे तसे सरकाराने निष्पक्षपात
बुद्धीने, मोकळ्या मनोनिग्रहाने, व प्रजानुजं
नाने रयतेस सुखी अगर किमानपक्षी दुःखवि
मुक्त करावे हा सरकारचा राजधर्म होय.

नोवेंबरच्या जाहिरसभे विषयी आगाऊ
दोन अडोच महिने भगिरीय प्रयत्न करण्याचा
येथील कांहीं सार्वजनिक लोकांचा कृतसंकरूप
आहे आणि त्यांच्या आद्यस्थानी राव साहेब
देवराव विनायक हे आहेत. सभेस येणाऱ्या
लोकांचा पाहुणचार, आदरातिथ्य, व करमणू
क इत्यादि गोष्टी आतां पासून योजण्यांत
येत आहेत. सुमारे चार हजार परग्रामस्थ स
भासदांस शिधासाधुत्री फुकट लोककाला प्री
त्यर्थ देण्याचे अभिवचन कांहीं श्रीमान व धु
रीण लोकांनी कबूल केले आहे. या सन्म-
णिमाळेंतील ग्रहस्थांची नावे सध्या प्रकाशित
करण्या पेशां योग्य काळी व स्थळी त्यांचा
नामनिर्देश जयवोषांनें करण्याचे आहो यो-
जिले आहे. गेल्या १९ तारखेस राव साहेब
देवराव विनायक यांच्या वाड्यांत प्रमुख लो
कांची सभा भरून व्यवस्था-कमिच्या नेमण्यांत
आल्या व कार्यमूवी पत्राप्रमाणे पुढील तरतुदी
केल्या जातील. सुमारे पांचशे रुपये वर्गणी कि-
रकेले खर्चासाठी या जिब्दांत गोळा करण्याचे
ठरले. या परवाच्या खानगी सभेला उमरा:

वतीचे प्रसिद्ध वकील, प्रमोदासिंधुकर्ते व इ-
तर ठिकाणची मंडळी पुष्कळ जमली होती.

सध्यांच्या कडेकोट तयारी वरून नोवें-
बरची सभा अट्टपूर्व, टाळेजंग व राजकी-
य दरबारा प्रमाणे होईल असा आमचा समज
आहे. हजारो लोक एकत्र जमून राष्ट्रीय
कार्याचा विचार करितात असे वऱ्हाडच्या
लोकांनी जगास दाखविले हणजे आमच्या
भावी सुखास व आनंदास भरती येईल
असे आहोी समजतो. लोकमताचे प्रावण
जसा प्रांतांत व्यक्त व स्पष्ट रितीने स्थापित
होईल त्यांचे भाग्य उदयास आल्या-
ची खूण निराळी नको. या प्रांतिक रा-
ष्ट्रीय सभेस जे लोक हस्ते परहस्ते मया
शक्ती घनवल, मनुष्यवल, व विचारवल देतील
त्या सर्वांचे आहोी चिरकाल ऋणी राहू.

The Berar Samachar

MONDAY AUGUST,
27, 1894

We have strong reasons to hope
that some graduate will be appoint-
ed to the Principalship of the
Training College, shortly to be va-
cated by Mr. V. R. Joshi. The
attainments of graduates are two
well acknowledged for a further
elucidation. Moreover their promotions
are an incentive to higher educa-
tion and efficient work. Raosahib
Patwardhan it is hoped will get
certain rules passed and enforced
for admission into public service
similar to those which through
the indefatigable exertions of Mr.
Monro were obtained for the Central
Provinces and strictly adhered to
by Sir A. P. Macdonell when the
Chief Commissioner of the Province.
From a gentleman of such expecta-
tions, and conversant with the
policy of the Bombay Educa-
tional Department of which he was
a conspicuous officer we expect no
other nomination. Moreover he will
hardly fail to reconcile his words
with his deeds. The rumours then
rife in the town are probably un-
founded. A junior officer unnecessarily
superseding the rightful claimants
holding a graded appointment of a
Deputy Educational Inspector for
over two years with the commenda-
tion of the Director of Public
Instructions under whom he had
served is a fact which we can not
believe in. Moreover though we
might heartily congratulate on the
good stars of the person whom
rumour grants this post we might
not forget that if he succeeds to this
post simply because he is an
undergraduate with a higher Uni-
versity qualification, there are others
junior to him with still higher
qualifications. Why then should they
not supersede him on the strength
of their qualifications if he super-
sedes others on that of his. If power
be not the only explanation, the
report we hear of is unfounded and
really reflects on Raosahib Patwardhan's
avowed policy. In filling up the
Amraoti High School First Assistant
Mastership Mr. Patwardhan respects
the judgment of his predecessor,
while in filling up the Principalship
a graded appointment in the control-
ling agency of the Department, he
sets it at defiance, is certainly in-
credible. To starve the department of
able men when available is like star-
ving the commissariat of an army.
But to secure their services they must

नोटिशीवद्दल.
१० ओळीचे आंत रु० १
दर ओळीस ०१०६
दुसरे खेपेस ०१

बेराडसमाचार

Advertisement
Below 10 lines...2 Rs.
per line over 10...4 as.
Repetition per line 3 as.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXVIII

AKOLA MONDAY 27 AUGUST 1894

NO. 34

वर्ष २८

आकोला सोमवार तारीख २७ माहे आगष्ट सन १८९४ इ०

अंक ३४

ह्या राजश्रीने केव्हां तरी पळ
काढला असावा.

एका गृहस्थास त्याच्या धर्म वेडामुळे
एका जुलमी सरकारने कारागृह दाखविला.
तो ज्यांत कोंडला होता त्याच्या मजबूत
दगडी भिंती पाहून त्याच्या मनाची खात्री
झाली की आतां आपले राहिलेले आयुष्य
ह्या एकांत व भयान कारागृहांत घाबविलेले
पाहिजे. जरी त्याला आतां पुढची गत चां-
गली नाही असें भासत होतं तरी त्याला
दुःखांत ल इतकेंच वाटत होतं कीं मला
जुलमासुळे वळी व्हावे लागले परंतु सदवर्त
नाचे उलंघन करणामुळे कांहीं नाही. जर
त्याच्या स्वाधीनची गोष्ट असती तर ह्या
संकटांतून तो सहज पार पडला असता.

असें असून त्या विचारास सतत सोळा
वर्षे हाल काढीत रहावे लागले. हीं वर्षे
संपतात तो त्याच्या मनांत आले कीं ह्या
भितीवर पुढे आलेल्या दगडाच्या आधाराने
वर चढावे व त्यानें खिडकीच्या वरून काय
दिसतें ह्यापुन वर डोके केले. आणि असें
केल्यामुळे त्याला वाटले कीं पुढे लोखंडाचे
गज आहेत ते काढून टाकतां येतील व त्या
चौकटीची आगळही लाविली नव्हती. त्या-
च्या मनांत घेऊं लागले कीं, काय मी पळ
कां न काढावा? त्यानें खिडकी तर उघडली
आणि सहा फूट उडी जमिनावर मारली आ-
णि त्या प्रदेशास शेवटचा राम राम ठोकला.
जर त्यानें त्याच्या ठाम झालेल्या विचारास
एकीकडे ठेवून विचाराची देारी जर सैल सो-
डली असती तर ह्या स्थळीं इतके दिवस
कुंथत रहावे लागले नसतें.

ह्या स्वाधर्मार्थ प्राण अर्पण करणाऱ्या या
विचाराची देवघटित गोष्ट साधक व बाधक
आहे. त्याच्या मनाची धांव बंद करणामुळे
साधक; त्याला ज्या कारणास्तव बंदीत टाका-
वयाचा होता तें नसल्यामुळे बाधक.

ही गोष्ट पत्र रूपांने जी सर्वास आवडते
त्या प्रमाणे खाली थोडक्यांत व साध्या श-
ब्दांत सांगतो. एक लेखक बाई ह्यानें कीं,
आज सोळा वर्षे झालीं, पित्त क्षोभांनें व अ-
शक्तपणामुळे फारच गांजून गेले आहे. नेहमीं
घकून जाऊन अगदीं हलक होऊन जाई.
माझी अन्नावरची वासना उडाली, पुढे आण-
लेले ताटास हात लावीन तर शपथ. कित्येक
दिवस माझ्यानें एक घास देखील खावत
नसे, कधी कधी मला मळमळ सुटे. पोटाच
नगारा होई आणि तोंडावाटे मोठा घट्ट वेड-
का येई.

मला फारच त्रास द्यायक खोकला होऊन
व बरगज्यांत फारच वेदना होत व दम बरो-
वर छाटत नसे. मी फारच हलक झाले
आणि दुकानांत आंत बाहेर करण्य माझा
तकवा अगदीं निघून गेला. सन १८९१

च्या दिसेंवरतां माझ्या एका गिऱ्हाईकाने
मदर सिजेलचा क्युरेटोव सौरपा (माता
सिजेलचा रोगहारक पाका) बद्दल बरेच
गुणानुवाद गाईल्यामुळे मी तें औषध घेण्यास
सुरू केले. मी थोडे थेंब घेतल्या बरोबर म-
ला बरेच समाधान वाटले आणि पुढे पंधरा
दिवस औषध घेतले नाही तरी मला बरे
वाटत होते. मला असा धार आला ह्यापुन मी
अगदीं बरी होई तो पर्यंत ह्या औषधाचा उप-
योग केला. आमचे चिरंजीव आरधरास एक
वर्ष सतत जेवण्यावर जड झाल्या सारखे व
वेदना होत होत्या आणि पोटाची दामटी हो-
ऊन खळगा पडल्या सारखे वाटे. त्याला हें
औषध घेण्याची मी गळ घातली आणि त्या-
चा शेवट ह्याणाल तर माझ्या सारखाच झाला.
मला पकें माहित आहे कीं ह्या प्रदेशांतल्या
बऱ्याच मंडळीनें दुसरे नाना उपाय करून
थकले व जेव्हां ह्या शिरपाचा (पाकाचा)
उपयोग केला तेव्हां तात्काळ गुण आला.
ह्या औषधाचा (ह्याणने मातासिजेलच्या सिर-
पाचा) मला रामबाण गुण आला तो इतर
पिडीतास ह्यामुळे यावा असें आपणास वा-
टत असेल तर हें पत्र आपण बेलगणक
छापवें.

मी तुमची
(सही) (मिसीस) एम वाई
१९४ इ.क.स्टन रोड
शडफर्ड. नोटिंगहाम

ता० १ ली माहे एप्रिल सन १८९२
मोसिस वाई बाई साहेब ह्या त्रास द्यायक
व भयंकर रोगा पासून बऱ्या झाल्या ह्यापुन
आम्ही तीस अभिनेदन करतो. आपल्या आ-
मुण्यांत सोळा वर्षांचा बाटा सतत शारीरिक
व मानसिक वेदनेत घालवावा ह्याणने फारच
खराब समजावयाचे. कुत्रेचे सोबती होणे
फारच थोड्याच्या ललट्यां लिहिलेले असतें.
परंतु सुटवता ही सूर्यप्रकाशा सारखी सर्वज-
गभर जिंकडे तिकडे सारखी पसरते तद्वत ही
पसरली पाहिजे. ही कमी राखावी हें ज्याला
अवगत आहे तर तो त्याची काळजी घेईल
व तो दूर झाल्यास आपल्या स्वाधीन करून
वेईल.

ह्या वाईचा रोग पचनीय पिंडाचा ह्याणने
अग्निमांघ व अर्जीणाचा होता. जो रोग
फारच धोक्याचा व दुःख देणारा आहे
कारण कीं ह्या रोगाचा पगडा इतका असतो
कीं शरिरांतलीं सर्व अंगे ह्याच्या वळी
पडतात व रक्ताभिसरणामुळे ह्या रोगाचे वाप
सर्व शरिरांत पसरतें. ह्या रोगाचे मुख्य कारण
निरनिराळ्या नांवांने होणारे परिणाम व चिन्हें
हीं होत. तीं जे औषध सांगते त्याच्या गुणा-
ची ज्यास चांगली माहिती झाली आहे त्यास
नवल वाटण्यास नको. मोठ मोठा असाध्य
रोग ह्या औषधास शरण येतात.

आमचे वीर जे आपल्या गृहेत कसा

तरी वेळ काढत होते त्यास बाहेर निघून
जाण्याची गुरु किंही माहित नव्हती.

जर ह्या ओळी अवभोकन करणारे
दुःखाचे गुळाम झाले असतील तर त्यास
तसें गृहण्यास कांहीं कारण दिसत नाही.

तिच्या सचोटीच्या आठोकांत छिह-
लेल्या पत्रा वरून रोगाचे शमन कसे होईल
ह्याचा रस्ता दाखवून देते. हें आमच्या
पत्र व्यवहार करणाऱ्या गृहस्थाच्या लेखा
वरून समजेल.

H. D.

घड्याळ.

कि. रुपये ६ हमी ३ वर्षांची
दिसण्यांत सुंदर, लहान, निगमित
वेळ दाखविणारे, रेखे रेग्युलरचे, उ-
घड्या तोंडाचे, व ६ ज्युएलचे (ह्याणने
चकांचे खाली वर हिरे वसविलेले आहेत)
चावी देण्यास मोगरा, कांटे रासकोप
प्रमाणे, आंकेडे ठळक विलारी काचेचे
मुदाम युरोप मध्ये करविलेले. या वर
आमचे नांव आहे. हें खिशांतोळ घ-
ड्याळ एकदां घेतल्यास १०११ वर्षे
दुसरे घेण्याची जरूर लागणार नाही.
जास्त काच, कमान व पेटी मिळेल.
उमेद धरा आणि खात्री करा. असे वा-
च आज पर्यंत मुळीच स्वस्त विक्री
नाही. व्ही. पी. अगर पैसे पाठवा.

पत्ता-

गोविंद महादेव पोळ
वाच मेकर
नाशीक

मिची श्रावण वद्य ११ शके १८१६

बेराडचे दवाखाने
(१८९३ची हकीकत)

बेराड प्रांतांत सरकारी नोकरासाठी ८
व खानगा लोकांसाठी ३८ मिळून ४६
दवाखाने आहेत. सरकारी नोकरास
फुकट औषध मिळतें तसें इतर लो-
कांसही फुकट मिळतें. सरकार आपल्या
नोकराविषयी इतके लुपाळ आहे कीं त्यांच्या
बद्दल आरोग्यासाठीं औषधपाण्याचा खर्चही
सरकारी खजिन्यांतून होतो. तेव्हां लोकांचे
दवाखाने आहेत त्यांस धर्मार्थ दवाखाने
अशी संज्ञा आहे पण आतां त्यांचे खरे मु-

ळचे धर्मार्थपणाचे स्वरूप कायम राहिलें न-
सून तेथून औषध नेणाऱ्या रोग्यांस सालिना
आपल्या वाषिक उपन्याच्या मानाने कांहीं
वर्गणी औषधाची अगाळ किंमत ह्यापुन द्या-
वी लागते. शिवाय लोकांच्या दवाखान्याची
उभारणी, खर्चवेच, वगैरे भिक्षुकीवर परभारे
भागला जावा असा सरकारचा विचार दिस-
तो. उत्तरोत्तर ज्या गोष्टी सरकारास पैशांनें
पूर्वीपासून होत आल्या आहेत त्या लोकां-
च्या दानशूरपणावर चालण्यात असा अलि-
कडोळ राजनीतीचा कळ आहे आणि तशाच
गोष्टीपैकी दवाखान्याची एक वाच आहे.
आम्ही वर सरकारी पैसा असें हाटले आहे
पण वास्तविक तो लोकांचाच पैसा करांच्या
रूपांने वसूल केलेला आहे. सरकारला सा-
लिना जो वसूल मिळतो त्याचा राजकार-
भाराकडे खर्च होतो खरा पण इतर राजकीय
व बंदोबस्ताच्या खात्यांचा खर्च इतका अ-
वाढव्य वाढला आहे कीं लोकांच्या दवाखा-
न्यांस देण्या इतको रकम सरकारापाशीं खर्च-
ण्यास नसते. सरकारचे राजवशकट लोकां-
च्या संरक्षणासाठीं आहे तेव्हां लोकांच्या
आरोग्या सारख्या सौख्याच्या व महत्वाच्या
गोष्टीकडे सरकारची पैशासंबंधाने अवकृपा
असत हें नाट नाही. इतर खात्यांचे खर्च वा-
ढतात त्या प्रमाणे दवाखान्यांचे खर्च वा-
ढले आहेत असें ह्याणवत नाही. आमच्या दे-
शाची राहटी अशी पडली आहे कीं सर्व
सार्वजनिक आरोग्याच्या व शांततेच्या गोष्टी
सरकार मार्फत झाल्या पाहिजेत आणि
आमच्या प्रांतिक सरकारचा खर्च दवा-
खान्यांचा बोनो लोकांवर लादण्याचा आहे
आणि त्यांतला गर्भितार्थ असा कीं दवाखा-
न्यांचा खर्च लोकांच्या पिशव्यांतून निराळा
काढला जावा.

दवाखान्यांच्या संस्था सरकारी आहेत
आणि त्यांमध्ये आमच्या देशी वैद्यकाचा
काडीमात्र शिरकाव नाही, आमच्या जुन्या
शास्त्रा पुरीत प्रमाणे पडलेल्या वैद्याच्या ता-
ब्यांत एखादा दवाखाना सरकारनें देऊन
त्याची उपयुक्ता पाहण्याची वेळ केव्हांच
येऊन चुकली आहे. परंतु देशी कोणत्याच
कलेला सरकारीतून मान व उत्तजन मिळत
नाहीं. विलायत सरकारनें सर्व इंडियामर वि-
द्यापती कारभार करून सोडला आहे.
आह्मास आपलेपणा व निराळेपणा वाटण्या
सारखी आमची एकही संस्था अस्तित्वांत ना-
ही ही मोठी शोचनीय गोष्ट आहे. निदान
वैद्य क्रिपेस लोकांच्या दवाखान्यांतून आश्रय
मिळावा असें आमचे ह्याणणे आहे. स्वदेशी
ह्याणूनच अमूक एक वस्तू पाहिजे किंवा जूनी
ह्याणूनच एक वस्तू पाहिजे असें आमचे वि-
लकूल ह्याणणे नाही. परंतु आर्षवैद्यक फार
उत्तम कोटिते आहे आणि तें अग्यासाच्या
अभावामुळे मळिन व अस्तंगत होत आहे
तेव्हां त्याचे पुनरुज्जीवन योजवें व्हावे
आणि आर्थ व पाश्चात्य या दोन वैद्यकांच्या
संमेलनांने जगाचा मोठा फायदा व्हावा हाच

एकदा एक गाढव भांगेच्या झाडापाशी गेले. भांगेचा वास घेताच ते तेंथून भांगे परतणार तो ते झाड रागवून त्यास ह्मणाले, "अरे माझे सेवन देवाविदेव महादेव सुद्धा करतात, मग तुलाच माझा इतका कां बरे तिटकारा असावा? गढव ह्मणाले "बावारे, तुझ्या सेवनां देवसुद्धा पशुगति वनतात; मग मी सेवन केल्यानें आणखी कोणत्या योग्यतेचा जाईन बरे?"

सोलापूर येथील खाटकांनीं तैथील गिरणीचे एजन्ट शेट वारचंद दीपचंद्र यांस अशी विनंति केली आहे कीं आझाला दुसरा धंदा मिळाल्यास आझी खाटकाचा धंदा सोडण्यास तयार आहो. ह्या लोकांच्या उपजीविकेसाठीं तैथे एक रंगाचा कारखाना काढण्याची तजवीज चालू आहे. पयलें स्तुत्य न्या. सु.

ऐरिश शेतकऱ्यांच्या जमिनी ज्या बडे लोकांकडे गेल्या होत्या त्या ज्यांच्या त्यांस द्याव्या अशा विषयी पार्लमेंटमध्ये नुकताच एक कायदा करण्यांत आला. फार चांगले झाले.

एका धर्माध्य देवाखान्यांत एका मनुष्याला मेला कीं नीवंत आहे हे पाहण्यासाठीं खाटे वर घालून नेले. त्या मनुष्या बरोबर त्याची वायकोही होती. डाक्टर साहेबांनीं त्या मनुष्याकडे लक्षपूर्वक अवलोकन करून तो मेलेला खरा असे ठरविले. इतक्यांत त्या मनुष्यानें हलकेंच डोकें वर उचलून मी जीवंत आहे असे हाटले! त्याला त्याचे जवळ बसलेली त्याची वायको ह्मणते 'बूप रहा' डाक्टरा पेशां तुमची परीक्षा जास्त आहे! !

मुखपणा तो हाच! बारामती येथे एका विश्वयोगितेच्या पोटांत दुखू लागले ह्मणून तिनें औषधोपचार चालविले. त्यांस तेथील सितारामपंत नांवाच्या कोर्टातील उमेदवाराने तिचे पोटास भांडे लाविले. त्यानें भांड्यास कांहीं वेळाने ओढ लागून राहिली. सदर औरतीनें त्यांस तें भांडे काढण्यास सांगितले तेव्हां त्यानें आणखी थोडा वेळ दम धरण्यास सांगून आपण तोंड चुकविले. नंतर कांहीं वेळाने तिचे पोटांत आंतड्यासह भांड्यांत गुंतले आणि तिची मरणार्थी वेळ आली. पुढे येथील डाक्टर व नाशर वगैरे मंडळी येऊन त्यांनीं तें भांडे महत्प्रयासाने कातरून काढिले. बाई वाचली खरी पण आजारी मात्र झाली. ज्या का जो विषय ठाऊक नाही त्यानें तो करणे ह्मणजे मूर्ख ह्मणतात व तेंच हे कृत्य! !

दी० ब०

बंगालांत सिराज गंज येथे एक मुसलमान दुसऱ्या एका मुसलमाना खोच्या नादीं ला गळा होता. त्या उभयतांत फार प्रेम जडले होते. एके दिवशीं रात्री प्रियाणा विवाची आठवण झाली, व खिडकीतून वर जाऊन न वरावायको निजली होती त्यांत नवऱ्याला खी समजून उठवू लागला. नवरा जागा झाल्यामुळे उभयतांत मारामारी होऊन मिथ्यानें त्या दोघांसही ठार मारले. हल्लीं त्यांच्यावर खटला चालू आहे. पाप फार दिवस शोकत नाही त्यांतील हे एक उदाहरण आहे. हे लक्ष्यांत घेऊन होईल तितकें पापाचरणापासून दूर रहाण्याचा प्रत्यकांनें प्रयत्न करावा इतकेंच आमचे सांगणे आहे.

कलकत्त्यास सात वर्षांच्या मुलास चोरी-

च्या आरोपावरून पांच वर्षांची शिक्षा झाली असे कळते. खरे असल्यास हे फार चमत्कारिक आहे.

याशन येथे पंचांत सांपडलेल्या चिनी सैन्यावर जपानी सैन्यानें २९ वे तारखेस हल्ला केला. चिनी लोक ३००० होते. पांच तासपर्यंत लढाई झाल्यावर चिनी लोकांचा पराभव होऊन ५०० लोक मेले, जपानी लोकांनी ४ तोफा व कांहीं लढाईचे साहित्य हस्तगत करून घेतले. जपानी लोकांकडोळ ८० माणसे मेळी.

जपानी लष्कराने चिनी लोकांस हरवून पाशांन नांवाचा जो किल्ल्याचा प्रदेश मिळविता होता, त्याला ते आतां मजबूत करून लागले आहेत. तो एक मोठा महत्त्वाचा प्रदेश त्यांना मिळाला आहे. जपानी लोक मोठ्या जोरांने लढाई करण्याच्या आवेशात आले आहेत.

जपानांतील कापड चीन देशांत जाऊ लागले होते; परंतु आतां लढाई जुंपल्यामुळे ते बंद होऊन, पुन्हा चीनांत हिंदुस्थानांतील कापड जाऊ लागले आहे.

रशियांत कालच्याचा जोर असून, त्याचा उगम इंग्लंडमध्येही झाला असल्याचे तारेवरून कळते.

काश्मीर व पंजाबांतील जळप्रलय अद्याप थांबत नसून, दिल्ली जवळ यमुनेसही नुकाच मोठा पूर येऊन, कित्येक गांवांना नुकसान पोचले अशी तारे मार्फत बातमी आली आहे.

एल्एल. बी. आणि दुसरी बी० ए० या परीक्षा घेण्याच्या ठरलेल्या दिवसांत फरक केला आहे. एल्एल. बी. ची परीक्षा ता. २६ नोवेंबर सोमवार रोजी सुरू होईल व जुन्या पद्धतीची दुसरी बी. ए. ची परीक्षा ता. २९ नोवेंबर रोजी सुरू होईल.

विलायती खोच्या व नकली रेशामासुळे, ब्रह्मदेशांतील २९ हजार रेशामासुळे उपाशी मरत आहेत. फारच दुःखाची गोष्ट.

कालच्याचा जोर पुष्कळ ठिकाणी दिसू लागला आहे. उत्तर हिंदुस्थानांत लखनौ आशा, आलाहाबाद, कानपूर वगैरे कित्येक ठिकाणी असून, मध्यपांत व दक्षिणेतही थोडा थोडा अडळू लागला आहे. स०

सिंध प्रांतांत महापुराने फारच प्रलय केला आहे. कांहीं ठिकाणाची वस्तीही उठून जात आहे.

नवाब व्हिकार उलउमराव हे हैदराबादच्या दिवाणगिरीवर कायम झाले व त्यांस सर्व अधिकार देण्यांत आला.

काश्मीर दरबाराकडून इंडिया सरकारचे पोस्टाबदलचे बोलण मान्य केले गेले. पंजाबच्या पोस्टखात्याचा हा एक भाग होईल. व त्याप्रमाणे एकेदर ६० पोस्टहापिसे नवीन होऊन मनीआरदरी, सेव्हिगम्पाक, व्हाल्सु पेशवर वगैरे घेणे हे पोस्टखातांत करील.

मुसलमानांना एकही गाव न विकण्याचा हिंदूंनीं निश्चय न केल्यास मी हिंदुस्थान सोडून सिलोनांत जाऊन राहण्याचा ठराव केला आहे. अशा मनकुराचीं जगन्नाथाच्या नांवाखाली मोडणारीं पत्रे फत्तेपुराकडे पसरली आहेत.

टोळघाट— सातारा जिऱ्हांत तासगांव ता लुक्यांत टोळघाट आला असून तिनें शेतांधान्याचे कांय खाऊन टाकले आहेत असे समजते. प्रा. वै.

ऋष्यशगः— मद्रास इलस्ट्रांतील एका खेड्यामध्ये साळा वर्षांच्या वयाच्या एका मुलाचे हाकेंत शिंगे फुटून ती वाढत चालली होती! ती नुकतीच कापली

धंदा बरसातीमुळे हैद्राबादम मोहरम नीट झाला नाही ह्मणून फिरून करणार अशी बोलवा आहे.

मद्रासेस जी पुढील कांत्रेस भरावयाची ओह त्याच्या तयारीस तेथील मंडळीनें सुरवात केली, हे पाहून आम्हांस संतोष होतो. क०

डायना माइटची प्रचंड शक्ती— व्हाड वेटावर थोड्यादिवसां पूर्वी २० फूट खोलीचे २७ सुरंग एका मोठ्या खडकांस काढून त्यांत १००० पौड डायना माइट भरला, आणि नंतर ते सुरंग उडवून दिला. त्यामुळे १०००० टण दगड फुटून मोकळा झाला. ह्या दगडांत कित्येक फतर २५ टण वजनाचे आहेत. शु० सू०

हिंदुस्थानच्या कशाच्या कायद्यात सुधारणा करण्याचा विचार चालू आहे.

पिनू केडांत सुधारणा करण्यास स्टेट सेक्रेटरीची सला मिळाली. आतां सुधारणा करण्याचे काम लवकरच सुरू होईल.

अन्न व चारा यांच्या महागाईच्या दरांत फेरफार करण्याचा विचार करण्याकरतां अलाहाबादस लश्करी आफिसरांची एक कमेटी भरणार आहे.

जपानांत असणाऱ्या चिनी लोकांचे व चिनांत असणाऱ्या जपानी लोकांचे संरक्षण करण्याचे युनायटेड स्टेट सरकाराने पतकरले आहे.

स्पेनचे एक व जर्मनीची तीन अशा ४ लढाऊ गळवतांस कोरिया येथे जाण्याचा हुकूम झाला आहे.

याशन येथील घेतलेली छावणी जपानी लोक मजबूत करित आहेत.

क्यांटन नदी वरील किल्ल्यावर चिनी गव्हर्नर जनरल कंग टंगू याणीं नवे ९,००० लोक भरले आहेत.

अलहाबादस पटाकीनें रोज बहुधा २०० माणसे लागतात व बहुतेक मरतात.

मध्यप्रांतांतल्या दुष्काळाच्या कामावर अजून १०,९०० माणसे आहेत.

औधप्रांतांत चडकडे काळरा सुरू आहे.

हिंदुस्थानांतल्या सर्व रेलवेच्या गाड्यांच्या वेळांत ता. १ आक्टोबर पासून फेरफार होणार आहे.

अतिवृष्टीनें जलालाबादचा कांहीं भाग वाहून गेला व अतिवृष्टी अजून ही चालूच असल्यामुळे जास्त नुकसान होण्याचे भय आहे. पामीरच्या हर्षांत मिठाची एक मोठी खाण सांपडली आहे.

घाकटे पामीर व हुंजा यांच्या दरम्यान किलिकच्या उत्तरेस इंग्रज लोक देन ठिकाणी आपली ठाणीं स्थापन करित आहेत व त्या कामावर काश्मीर व हिंदू लोक नेमले आहेत कुंजट व काश्वर आणि पामीर यांच्या दरम्यान ही नवीं दोन ठाणी फार महत्त्वाची होणार आहेत.

विलायतची डोकेची आगवोट मालढायांत आग लागली होती पण पंप लाऊन पाण्याचा मारा करून विशविली. आग व पाणी यांच्या योगाने आगबोटीवरील पुष्कळ

सामानाचे खराबे झाले असे रंगूनचीं तार सांगतप.

गोव्याचे गव्हर्नर सोनोर डी अद्राद हे सऱ्मवारीं मुंबईस आले. प्रकृतीच्या कारणेन ते परत पोर्टुगाल येथे गेले. डा. अ.

नमुना नंबर १४३

कोणी स्थानापन्न होतो तेव्हां त्यास कर्ज वसूल करितां येण्या साठीं सरटीफिकेट मिळावे म्हणून त्यानें जिल्हे कोर्टास अर्ज केल्या विषयी जाहीरांत.

सन १८९० चा आक्ट ७ कलम ६ प्रमाणे.

दिवाणा क्लास १९ मिसल नंबर १४ १८९४

विद्यमान सिव्हिल जज्ज साहेब जिल्हा अकोला यांचे कोर्टांत.

नांव शिगराई

मर्द महादानी गविडे कुणबी

राहणार टिटव तालुके अकोला

जिल्हा अकोला यांस मयत

महादानी वापाचे नांव देवाजी

राहणार टिटव तालुके अकोला जि-

ल्हा अकोला यांचे कर्ज वसूल करितां येण्या साठीं सरटीफिकेट मिळावे म्हणून सदरहू अर्जदार याणे अर्ज केला आहे त्याज करितां सदरहू मयत मनुष्याचे माल मिळकत विवर किंवा तीचे कांहीं भागावर आपला हक्क आहे म्हणून ज्या मनुष्यांचा दावा असेल त्यास जाहिशातीचे द्वारे कळाविण्यांत येत आहे कीं, त्यांनीं तारीख २९ माहे अगष्ट सन १८९४ इसवी रोजी सदरहू अर्जाची चौकशी होईल त्या वेळीं या कोर्टांत हजर होऊन आपापले हक्क विषयी लेखी हकीकत दाखल करावी.

तारीख १३ माहे आगष्ट सन १८९४ इ०

V. N. Dandekar,

सिव्हिल जज्ज.

घड्याळ.

किं. रुपये ६ हमी ३ वर्षांची दिसण्यांत सुंदर, लहान, नियमित वेळ दाखविणारे, रेलवे रेग्युलेटरचे, उच्चघड्या तोंडाचे, व ६ ज्युएलचे (ह्मणजे घड्याळी खाली वर हिरे बसविलेले आहेत) चावी देण्यास योग्य, कांटे रासकांप्रमाणे, आंकडे ठळक विचारी काचेचे मुदाम युग्म मध्ये करविलेले. या व आमचे नांव आहे. हे विश्वांतील घड्याळ एकदां घेतल्यास १०।११ वर्षे दुसरे घेण्याची जरूर लागणार नाही. नास्त काच, कमान व पेथी मिळेल. उमेद धरा आणि खात्री करा. असे वाच बाज पर्यंत मुळीच स्वस्त विकले जाई. सचित्र क्वाटलाग मागवा. वही. पी. अगर पैसे पाठवा.

पत्ता—

गोविंद महादेव पोल

वाच मेकर

नाशीक

हे पत्र आकोले येथे कै० वा० खंडेराव वाळानी फडके यांचे " वऱ्हाडसमाचार " छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केले.

तोत. त्याच शोधकाच्या दुसऱ्या घटने मनुष्याचे चलनचलन समोवतालच्या उपाधिसह हुवेहुव प्रतिविम्बाने चित्ररूपांत दाखविता येते. सारांश, या दोन्ही घटनांच्या साद्वाने मनुष्याचे येर पर्यंतचे बोलणे व व्यापार जशाच्या तसे नाटक रूपांत तेच दाखविता येतील. मृष्टामध्ये काय आहे आणि काय नाही हे ज्ञान मनुष्याच्या आठोक्या नहरचे आहे न थापि त्यांतही योजकस्तत्र दुर्लभः हे कांही खोटे नाही.

The Berar Samachar

MONDAY AUGUST, 20, 1894

THE PRESENT FISCAL CRISIS
No 11

We have shown in our last issue that the delusion of the British statesmen in whose hands have been placed the destinies of a vast empire—long a prey to the aggrandisements of unsatiated conquerors. The illusion will never be realised and the inclusion of cotton duties however unpalatable to a certain interest will be a matter of extreme necessity to which they must resort. This time we propose discussing the merits of such an inevitable inclusion on the principles of Free Trade.

Compelled as they will be by the irresistible force of circumstances to allow the Indian Government to impose a duty on cotton imports, the Ministers will try to conciliate the Lancashire interest by insisting on the levy of a countervailing duty on the products of the Indian Mills! But will such a step produce the desired effect? The industries of India are struggling hard and fast with foreign competition. They are in fact in their infancy and they will be simply crippled by such an unwise demand not only unjust but quite detrimental to their interest made simply to benefit the importers of a particular place. It will be favouring one class to enrich itself at the expense of another. It will be an unmodified State Socialism. The traders of Lancashire appear to be altogether deficient in common sense. This enquiry can only be answered in one way. Regarding themselves as masters of the situation, they laid down what they considered prohibitive terms as the price of their acceptance of the principle of allowing India the same freedom in her fiscal policy as the colonies. When it was found that a majority of the members of the India Council were disposed to regard this as a way out of an awkward dilemma the Lancashire merchants speedily found occasion to pull down the flag of truce and the Committee of Manchester Chamber of Commerce, with the approval of members, forwarded an intimation to the Secretary of State that the Chamber would continue its opposition to import duties on cotton even though a countervailing duty be levied on articles of Indian manufacture." In any case therefore a Cabinet which allows import duties to be levied on cotton goods is doomed to risk the patronage of Lancashire members, and this being so, the law of self-preservation should no longer be regarded as a reason for taxing the products of the Indian Mills. Mr. Cotton the Chairman of the Bombay Chamber of Commerce, and several other gentlemen have proved to a demonstration that the coarse cotton manufactures of India can not interfere

with the finer counts exported from Lancashire. The proposed import duty would therefore not be a protective one and the lovers of Free Trade ought to know that the Cobden principles are far more set at naught by a partial import duty than they would be if the cotton manufactures of Lancashire were treated on the same terms as the woolspinners, the same in fact as all other traders who export from England to India. Even the most astounding statements of Lord Kimberley admit that "when an emergency arises in India we must then have regard in the first place to the interests and needs of India herself". This statement however actuated and whatever it may mean can only be interpreted in one unmistakable language. The emergency of which Lord Kimberley appears to have no idea is sure to come when the time for preparing the next year's Budget comes. It is of the extreme importance for the people to let the Government of India know that the interests and needs of the Empire are such as to render it extremely unwise on the part of the Cabinet to permit for the vain hope of party advantage, the mill industry of India to be hampered and injured by an excise duty.

The whole native press has expressed its utter discontent for the exclusion of cotton. The idea of a countervailing duty absurd as it is will be most vehemently, opposed as is natural enough. In an age of covert and palpable disdain of the ruled despoiled even of means of self-protection and harmless enjoyments such impositions must be accepted but all security, which wise rulers propose to themselves, so far as confidence is security, is violently shaken.

Colonel Lane is the only veteran officer at the head of the police department that commands admiration for his straightforward, upright, and proverbially just administration. He is as it were an angelic custodian of all police interests. His proposals to strengthen the police force with men and money are good, but they touch only the lower service. The following are the measures he advocates to remedy the present contingencies.

"In the face of financial necessities, full relief must be postponed, but I have pointed out three ways in which the pressure on the regular police can be to some extent relieved:—

1st.—By linking the village police closer to the regular police; at present they are entirely separate from the police. The steps I advocate in this direction at first are:—

That all correspondence about entertainment, dismissal, &c., of village policemen should go up to the District Magistrate through the District Superintendent of Police, and not through Tahsildars.

That the village police be paid through the Station-house officer, and not through the Tahsildar.

That as in the North-West Provinces detachments of village police be made available to assist in preserving order at fairs under the control of the superior police officer in charge of police arrangements, thus relieving the regular Police.

2nd.—The establishment of road Police, a body intermediate between the regular and village police, located in chowkeys at regular distances along the main roads, and charged to the jaglia cess fund. The duty of protect

ing these roads is now performed by drafts from police reserves, which are not strong enough for the purpose.

3rd.—authority to be given to District Magistrates to charge to Banjaratandas of criminal character the cost of constables deputed to watch them, thus allowing constables deputed for this purpose to be replaced in the reserves. Not less than 30 constables are now taken away for this duty, and are not replaced."

We are however hopeful that Colonel Lane will lay down a minute for future guidance in regard to higher services. He must not have been a stranger to the manifold defects and shortcomings of the superior service because he is so acute, keen, penetrating in his perception. Perhaps the remedy may be beyond his control but his opinion, if he notes down any will be a helpful machine to make Government open the service to more competent and legible persons. The Educational department has manufactured a good stock of able, learned and energetic men available for Government service but no where as in Berar is the stock so ignored as to continue treading in the old paths of favoritism and undue influences.

वऱ्हाड.

रा. रा. त्रिंबक गणेश परांजपे यांचो कामचे एक्स्ट्रा असि. कमिशनरचे जागी नेमणूक झाल्या कारणाने त्यांच्या १७९ पगाराच्या तहशीलदारीवर रा. रा. विठ्ठल नारायण काळीकर यांस बढती देऊन शेवटी १९० पगाराच्या तहशीलदारीवर रा. रा. रघुपत मोहनराव यांस नेमण्याचे कळते.

रा. रा. गोविंदराज अय्या एक्स्ट्रा असि. कमिशनर यांनी तीन महिन्यांची हक्काची रजा वेतल्यामुळे त्यांचे जागी उमरावतीस रा. रा. त्रिंबक गणेश परांजपे यांस मोगीहून बढणार आहेत. व त्यांचे मोगीचे जागी रा. रा. नारायण पांडुरंग यांस पवतमाळीहून बढणार असे कळते.

मि. प्राईस एक्स्ट्रा असि. कमिशनर, वाशिम यांस अकोल्यास बढल्याअन्वये त्यांनी परवा येथे येऊन कामाचा चार्ज घेतला.

कर्मल मेकझी साहेब हे रोसिडेटाच्या जागी जात आहेत ह्याणून त्यांच्या अभिनंदनार्थ 'वऱ्हाड सार्वजनिक सभा' त्यांस ता. २३ रोजी उमरावतीस टोळेजंग पानसुपारी देत आहे.

या आठवड्यांचे अखेरीस कर्मल एपानस्की साहेब कमिशनरचे कामाचा चार्ज घेतले आणि मि. गाडविन आस्टिन असि. कमिशनर हे ब्रुडण्यास डेप्युटी कमिशनरचे कामावर जातील.

रा. रा. बळवंत नरसिंह मुधोळकर डेप्युटी इनस्पेक्टर, ब्रुडण्या यास प्रकृतीच्या अशक्ततेमुळे पेशान घेण्यास परवानगी मिळाली. राजश्री दादासाहेब मुधोळकर यांचे घराणे बाळबोव असून त्यांची वृत्ति आनंदी व मनमिळाऊ आहे. त्यांचा वृद्धापकाळ आपल्या कुटुंबीयांचे अभिष्ट करण्यांत व लोकोपयोगी कार्यांत नावो आणि त्यांच्या उत्तम चाकरीची

पेशान त्यांस दीर्घकाळ लाभो!

बरोळ रिकाम्या जागी १९० पगारावर रा. रा. निळकंठ नारायण भट डेप्युटी इनस्पेक्टर, पवतमाळ यांस बढतीवर ब्रुडण्यास बढले. आणि पवतमाळीस रा. रा. वामन रघुनाथ जोशी पिनिसपाळ, ट्रेनिंग कॉलेज यांस डेप्युटी इनस्पेक्टरच्या जागी नेमण्यांत आले आहे. या दोन्ही नेमणुका रावसाहेब पटवर्धन यांनी चांगल्या केल्या असे सर्वजण ह्याणतात हे लिहण्यास आनंद वाटतो.

डाक्टर गोविंद व्यंकानजी खोत यांनी गेल्या १२वे तारखेस अकोल्यास इंग्रजीत सुरस व्याख्यान दिठ श्रेतृसमाज चांगला नमला होता. व्याख्यान त्यांच्या धंद्यांतल्या रोगविषयक गोष्टी संबंधाने झाले. व्याख्यात्यांची अकोलेकर मंडळी अत्यंत ऋणी आहे.

अकोटेचे तहशीलदार मि. सुब्रायलू नाथ डू यांज बरोबर मोहामच्या वेळी बराणुडीन नांवाच्या इसमाने गैराजावता बोळाचाळी केले व त्यास त्रेषास आणि ह्याणून बुराणुडीन यांस जिरेहे माजिस्ट्रेट मि. हेअर यांनी चौदा दिवसांची कैद व पंचनीस रूपे देऊ केला. मि. हेअर हे मुख्य न्यायाधीश असल्यामुळे सर्व कोकास दाद मागतांना आनंद वाटतो.

आज पासून अकोल्यास सेशन भरणार आहे.

येथील चिक कानस्टेबल रा. रा. राजय्या यांचो ख.मगाबास बढली हाऊन खामगांवचे एक नवेन गृहस्थ रा. रा. देविदास नारायण यांस येथे चाक का० नेमिले.

जाहिरात
म्युनिसिपल नियमांतील नियम १२ प्रमाणे जाहीर करण्यांत येते की वार्ड नंबर २ चे निवडलेले मेबर मि. सैफुद्दीनखान यांनी राजिनामा दिल्यामुळे खात्री झालेली मेबरची जागा भरण्या करितां तारीख १२ माहे सप्टेंबर सन १८९४ इसवी रोजी सकाळचे ७ वाजे पासून सायंकाळचे ९ वाजे पर्यंत त्रेन मार्केट आफिसांत निवडणूक होणार आहे. नियम १३ प्रमाणे उमेदवारांच्या नांवे कागद मि० वि. ना. दांडेकर हे ता. ४ सप्टेंबरचे सायंकाळचे आत घेतले.

ता० अकोला; D. G. Patvardhan
१८ आगष्ट १८९४ Secretary
M. C. Akola

NOTICE
Under rule 12 of the Municipal rules it is hereby published for general information that elections to fill up the vacancy caused by resignation of Mr. Saifuddin Khan an elected member for ward II shall take place from 7 A. M. to 5 P. M. on the 12th. September 1894 at the Grain Market office.

The nomination papers will be received by Mr. V. N. Dandekar before the evening of the 4th. September 1894.
Dated Akola 18th. August 1894 } D. G. Patvardhan Secretary
Municipal Committee Akola

वर्तमानसार.